

104. заседание

Срѣда, 24 юний 1925 година

(Открито отъ председателя д-ръ Т. Кулевъ, въ 16 ч. 5 м.)

Председателъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провѣри по списъка числото на присѣтствуващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь И. Лѣкарски (д. ст.): Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствували следнитѣ народни представители: Балтовъ Никола, Бояджиевъ Стефанъ, Бурмовъ Никола, Велиновъ Тончо, Влайковъ Тодоръ, Вълчевъ Ангелъ, Готовъ Дѣлчо Тодоровъ, Господиновъ Христо I, Господиновъ Христо II, Гочевъ Стефанъ, Давидовъ д-ръ Хаимъ Исаковъ, Дановъ Григоръ, Думановъ Тончо, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Желѣзковъ Петъръ, Ивашовъ Пани, Каравановъ Иванъ, Кацковъ Левъ, Ковачевъ Иванъ, Косовски Георги, Малиновъ Александъръ, Мангърровъ Димитъръ, Мариновъ Владиславъ, Марковъ Михо, Марулевъ Йосифъ, Милановъ д-ръ Кънчо, Милковски Александъръ, Мочуровъ Велико, Найденовъ Петко, Начевъ Владимиръ, Недѣлковъ Лачо, Нейчевъ Адамъ, п. Николювъ Маринъ, Новоселски Атанасъ, Панайотовъ Тодоръ, Петрини Николай, Петровицъ Петъръ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ Колевъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Георги, Продановъ Господиновъ, Пуневъ Христо, Савовъ Николай, Сакъзовъ Янко, Славеиковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Сталийски Александъръ, Стефановъ Петъръ, Тотковъ Баччо, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Цвѣтановъ Донко, Чернокозовъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Чолаковъ Стефанъ)

Председателъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Присѣтствуватъ 108 души. Имаме нужното, споредъ правилника, число присѣтствуващи за откриване на заседанието.

Обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, имамъ да ви направя нѣколко съобщения, на първо мѣсто за отпускигѣ, които съмъ далъ на нѣкои г. г. народни представители по домашни причини, а именно:

На г. Стойчо Мопановъ — 1 день;

На г. Пани Иваковъ — 3 дни;

На г. Ради Василевъ — 1 день;

На г. Михаилъ Донсузовъ — 1 день;

На г. Владимиръ Поповъ — 1 день;

На г. Янко Сакъзовъ — 14 дни;

На г. Димитъръ Нейковъ — 9 дни;

На г. Стефанъ Бояджиевъ — 2 дни.

Освенъ това, народниятъ представителъ г. Кимонъ Георгиевъ, който се е ползвалъ досега съ 26 дни отпускъ, моли да му се разреши още 2 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Владиславъ Маринъ, който се е ползвалъ досега съ 20 дни отпускъ, моли да му се разреши още 3 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ, който се е ползвалъ досега съ 30 дни отпускъ, моли да му се разреши още 3 дни отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Александъръ Милковски, който се е ползвалъ досега съ 27 дни отпускъ, моли да му се разреши още единъ день отпускъ. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Въ бюрото на Народното събрание сж постѣпили:

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — предложение за одобрение сключената кон-

венция на 20 май 1925 г. между българското правителство и дружеството за експлоатация на източнитѣ желѣзници.

Отъ сѣщото министерство — предложение за измѣнене таксата на пощенскитѣ колетти.

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за бюджета на фонда „Постройки на нови желѣзници и пристанища“ за 1925/1926 финансова година.

Освенъ това, постѣпило е питане отъ народния представителъ г. Кръстю Пастуховъ до г. министъръ-председателя, съ което моли да му се отговори, преди разотиването на Камарата, мисли ли и що тѣкми да стори за измѣненето на сега действащия избирателенъ законъ.

Това питане ще бѣде съобщено на г. министъръ-председателя и той ще даде своя отговоръ въ едно отъ иднатѣ заседания.

Постѣпило е сѣщо така питане отъ народния представителъ г. Христо Димитровъ до г. министра на вътрешнитѣ работи, съ което пита г. министра, известно ли му е защо сж задържани: Димитъръ Миховски отъ с. Слатина на два пѣти по нѣколко дни, Лазаръ Ст. Шарлийски, Станой Георгиевъ и други отъ с. Бояна.

Това питане ще бѣде съобщено на г. министра на вътрешнитѣ работи и той ще даде своя отговоръ.

Г. г. народни представители! Постѣпило е писмо отъ Дирекцията на държавнитѣ дългове, съ което се моли да се избере съгласно чл. чл. 8 и 9 отъ закона за управлението на държавнитѣ и гарантиранитѣ отъ държавата дългове, въ парламентарната контролна комисия при Дирекцията на държавнитѣ дългове, другъ народенъ представителъ на мѣстото на излѣзлия д-ръ Никола Сахаровъ.

Съгласно тоя законъ, въ тази комисия влизатъ двама народни представители отъ болшинството и двама отъ опозицията. Засага въ тази комисия влизатъ отъ меншеството народнитѣ представители г. Петко Стояновъ и г. Владимиръ Поповъ, а отъ болшинството — народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ. Значи, трѣбва да се избере още единъ членъ отъ болшинството за тая комисия. За такъвъ бюрото на Народното събрание предлага народния представителъ г. Георги Семерджиевъ.

Ония отъ васъ, които сж съгласни народниятъ представителъ г. Георги Семерджиевъ да влѣзе въ парламентарната контролна комисия при Дирекцията на държавнитѣ дългове, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристѣпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за подобрене земеделѣското производство и опазване полскитѣ имоти.

Моля г. докладчика да направя свой докладъ.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Вчера, преди да се пристѣпи къмъ гласуване на трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за подобрене земеделѣското производство и опазване полскитѣ имоти, направиха се предложения по чл. 5 и по новия чл. 227, които предложения рѣши се да бѣдатъ обсъдени въ комисията.

Тая сутринъ комисията се събра и обсъди дветѣ предложения. Тя рѣши въ края на § 8 да се прибавятъ думитѣ: „като следъ думата „материяли“ се прибавятъ следнитѣ думи: „както и недоброкачественитѣ изкуствени торове, крѣмни средства, препарати, употребявани въ земледѣлието, показани въ чл. 5 на настоящия законъ“.

Моля да приемете това предложение на комисията.

Председателъ: Ще поставя на гласуване предложението отъ комисията, допълнение. Ония отъ васъ, които

приематъ предложението отъ комисията допълнение къмъ § 8 отъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за подобрене земеделското производство и опазване полскитѣ имоти, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ср): Комисията моли да приемете къмъ § 160 (новъ чл. 227) на законопроекта следната прибавка въ края на алинея първа: „Въ тоя случай секретарь-бирницитѣ се ползуватъ съ правата на бирницитѣ-екзекутори“.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ предложението отъ комисията допълнение къмъ § 160, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще поставя на гласуване изцѣло законопроекта на трето четене. Ония отъ васъ, които приематъ на трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за подобрене земеделското производство и опазване полскитѣ имоти съ току-що приетитѣ добавки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 57, Т. II)

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ср): (Прочита изцѣло законопроекта, съ приетитѣ на второ четене поправка и прибавка)

Председателъ: Г. г. народни представители! Направено е предложение отъ народния представител г. д-ръ Яламовъ, подписано отъ нужното число народни представители, въ смисълъ, думитѣ въ първата алинея „се измѣня така“ да се замѣнятъ съ думитѣ „си остава въ сила“, а текстътъ по-надолу да се изхвърли.

Има думата г. д-ръ Георги Яламовъ да развие своето предложение.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При второто четене на тоя законопроектъ надълго и нашироко се дебатира, дали трѣбва да се измѣни забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати въ смисълъ, да се заплаща при отчуждаването на воденици и водни инсталации правото на водоползуване по цена равна на половина отъ пазарната стойност на действително използваната водна сила. Знаете, че ние, социалдемократитѣ, поддържаме, че не трѣбва да се заплаща никакво водно право. Азъ правя предложение въ сжщата смисълъ — да не се заплаща никакво водно право. Тукъ въпросътъ не е конституционенъ, не е въпросъ за нарушението правото на частна собственост, и напразно висителитѣ на това законодателно предложение атакуваха насъ, социалдемократитѣ, че не сме зачитали конституцията. Вносителитѣ на предложението, както и комисията по Министерството на земледѣлнето, предлагатъ да се заплащатъ не цѣлата реална стойност на водната сила, която се отчуждава, а половината.

По нашето разбиране, онии, които държи на принципа за неприкосновеността на частната собственост, не може да отстъпва отъ него и да предлага да се заплаща половината щета, а не цѣлата. Явно е, че тукъ нѣма въпросъ за нарушението на частната собственост, за нарушение на конституцията, а въпросътъ е: има ли тукъ едно право, което трѣбва да се заплаща? Ако тукъ има едно право на собственост, ако тукъ има едно право на водоползуване и то бжде отчетено съгласно нашитѣ закони, собственостътъ трѣбва да бжде обезщетенъ; ако той отиде въ сѣда, неговото право не бжде признато. Въпросътъ тукъ не е за нарушение на конституцията, а е: има ли тукъ едно право и какво е то; право на собственост ли е или право на водоползуване? Ако нѣмаме нито право на собственост, нито право на водоползуване, нѣма какво да се заплаща. Само ако има нѣкакво право, тогава по нашитѣ закони собственостътъ трѣбва да се обезщети.

Тоя въпросъ, г. г. народни представители, споредъ мене, е разрешенъ точно, ясно отъ нашитѣ закони: отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ, и ако обичате, и отъ закона за горитѣ, който гласувахме преди по-малко отъ единъ месецъ.

К. Кънчевъ (д. ср): Вижте чл. 51 отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Г. Кънчевъ! Сега ще Ви кажа какъвъ е смисълътъ на този членъ. Онии, които твърдятъ, че чл. 51 отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ дава право на водоползуване или право на собственост на мелничаритѣ върху водата, споредъ мене, не схваща духа на този законъ. Г. Фаденхехтъ въ пререкание отъ г. Минковъ тукъ отъ своето мѣсто призна, че не следва да се заплаща никакво водно право на мелничаритѣ, които сж строили своитѣ мелници следъ 1904 г., защото, законътъ за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ запрещава това. Това го декларира професорътъ по гражданско право въ нашия университетъ г. Фаденхехтъ. Но задава се въпросъ: ами притежателитѣ на онѣзи мелници, които сж строени преди 1904 г. и още въ турско време, иматъ ли право на водоползуване, иматъ ли право на собственост върху водата, която движи тѣхнитѣ мелници?

Д. Къорчевъ (п. л): Вижте чл. 51 отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): И г. Къорчевъ ме преждава и ми напомня за чл. 51 отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ. Какво гласи този чл. 51? Той гласи: (Чете) „Разпореджанията на тази глава не макарняватъ придобититѣ отъ по-рано права, нито частната собственост, която иматъ собственицитѣ на води, на вади, на чешми, на извори, по силата на която тѣ могатъ да се ползуватъ отъ тѣхъ, да ги продаватъ, да ги размѣняватъ като всѣка частна собственост.“

Касае се въ случая за придобити права до влизането въ сила на тоя законъ. Всичкиятъ въпросъ, г. Къорчевъ, тукъ е, дали притежателитѣ на мелницитѣ, строени до 1904 г., сж имали по турския законъ право на водоползуване или право на собственост на тѣзи води. Азъ съжалявамъ, че нито единъ отъ голѣмитѣ юристи не изгѣзе тукъ да изложи своето разбиране, дали по турскитѣ закони притежателитѣ на мелници иматъ право на водоползуване, което право, като право, трѣбва да се обезщети. Азъ очаквахъ поне г. Ляпчевъ да се аргументира въ това отношение. Но и той не можа да ни наведе юридически съображения, макаръ че е живѣл дълги години съ приетели юристи, а се позовава на това, че справедливостта изисквала да се плати на тѣзи хора. Тукъ въпросътъ не е за справедливостъ; въпросътъ е: иматъ ли тѣзи хора право на водоползуване, което трѣбва да имъ се заплаща? По чл. 51 отъ закона за имуществата, за собствеността и сервитутитѣ и по турското законодателство, тѣзи хора нѣматъ това право. Г. Ляпчевъ се смѣе.

А. Ляпчевъ (д. ср): Моля Ви се, какъвъ смисълъ има забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати, ако тѣзи хора не биха имали това право? Махнете цѣлата забележка, такава какъвато е.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Съгласенъ съмъ.

А. Ляпчевъ (д. ср): Да се махне.

П. Търпановъ (с. д): И Вашата да се махне.

А. Ляпчевъ (д. ср): Не тази, а оная, която е къмъ чл. 72 отъ закона. Това е достатъчно да обори всичкитѣ приказки.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Ако онии, които е вмѣналъ тая забележка къмъ чл. 72 отъ закона, е употребилъ думитѣ „право на водоползуване“, ние не сме криви за това. Остава си откритъ пакъ въпросътъ: иматъ ли право на водоползуване тѣзи хора или не?

По турското законодателство, всички имоти и земи, завладѣни отъ султана, принадлежатъ на султана, т. е. на държавата. Да не говоримъ за земитѣ мирне и т. н. и т. н. Отъ факта, че тѣзи хора иматъ воденици, не следва, че тѣ иматъ и право на водоползуване. Това е много естествено. Държавата, както може да отстъпи единъ свой имотъ на частно лице да го използва известно време, така сжщо може, и е въ правото си, да поиска да си го вземе назадъ. Въпросътъ, следователно, за тѣзи, които сж строили мелници преди 1904 г., се слага така: еднакъ дадено правото на водоползуване отъ страна на държавата на частни лица, ако държавата поиска да имъ отнеме това право, трѣбва ли да имъ заплати нѣщо или не? По турското законодателство тоя въпросъ се разрешава въ смисълъ, че държавата не трѣбва да плати нищо.

Но има друго нещо, г. г. народни представители. Ние разрешихме тоя въпрос неогладна и съ приемането на закона за горитѣ. И азъ се чудя, къде бѣха тогава голѣмитѣ защитници на туй положение, че водоползуването трѣбва да се обезщетява, да взематъ тогава думата и да се противопоставятъ на чл. 126 отъ закона за горитѣ? Когато се приемаше този членъ отъ закона за горитѣ, тѣ мълчаха, не вземаха думата, а днесъ ни предлагатъ друго. Това говори много лошо. Една Камара, която е пришла преди месецъ въ закона за горитѣ принципа, че водоползуването не трѣбва да се заплаща, не ѝ прави честъ следъ месецъ, при разглеждането на единъ другъ законопроектъ, да остѣпнѣе отъ тоя принципъ, да промѣни своето мнение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не сте разбрали закона за горитѣ.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Азъ ще цитирамъ този членъ, г. Ляпчевъ, и ще Ви докажа, че зъ съмъ го разбралъ, но Вие не го вземете, макаръ че сте го гласували.

Председателъ: Моля, завършете, г. Яламовъ, понеже времето Ви за говорене изтече.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Г. г. народни представители! Въ приетия законъ за горитѣ, който скоро ще бѣде публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“ и ще влѣзе въ сила, се прие по предложение на комисията по Министерството на земледѣлието и въ съгласие съ г. министра на земледѣлието чл. 126 съ следния текстъ: (Чете) „Всички съществуващи въ вѣтрешността на горитѣ дѣкорѣзници и други заведения за преработване на дървени материали и други горски продукти, сж по право собственостъ на притежателитѣ на горитѣ.“

Построенитѣ отъ частни лица подобни заведения въ държавни, общински и други обществени гори, се отчуждаватъ въ полза на съответнитѣ притежатели на горитѣ, заедно съ мѣстата, на които сж построени — ако сж построени на частни мѣста. Отчуждаването се извършва съ спешностъ за завладяването, като на досегашнитѣ притежатели се заплаща обезщетение, опредѣлено отъ комисия въ съставъ: мѣстния лесничей, финансовия началникъ и съответния общински кметъ. Водоползуването не се обезщетява. Сключенитѣ договори сж нищожни по право въ полза на съответнитѣ притежатели на горитѣ“. На мене ми се прави възражение отъ единъ отъ вносителитѣ на настоящето законодателно предложение, че не съмъ разбралъ закона за горитѣ. Нека той каже, разбралъ ли е този членъ отъ закона за горитѣ?

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие не разбирате члена, който цитирате.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Въ тоя членъ отъ закона за горитѣ изрично се казва, че водоползуването не се обезщетява. Моля ви се, кажете ми: каква е разликата между една частна дѣкорѣзница и една частна мелница? Представете си следното. На една рѣка има една мелница; на 200—300—500 разкрача отъ нея има една дѣкорѣзница; дѣкорѣзницата се движи отъ водата на тая рѣка, мелницата се движи отъ сжщата вода; . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Тукъ се говори за дѣкорѣзницитѣ, които сж вѣтре въ горитѣ. Азъ ще обясня после това.

Д-ръ Г. Яламовъ (с. д): Моля Ви се, г. Ляпчевъ, не ме прекъсвайте, защото ми оставатъ само 10 минути.

Каква е разликата между дѣкорѣзницата и мелницата, които се движатъ отъ водата на една и сжща рѣка, намиратъ се въ една и сжща мѣстностъ, да предположимъ, въ общинска или държавна гора? Е добре, какъ можемъ по единъ законъ да заплатимъ водното право на мелничара, па когато се отчуждава мелницата, а по другъ законъ да не заплатимъ водното право на притежателя на дѣкорѣзницата която сжщо се отчуждава?

Азъ мисля, че Камарата нѣма да бѣде последователна, ако единъ и сжщи въпросъ разрешава по два различни начина — единия въ закона за горитѣ, другия въ закона за воднитѣ синдикати. Ако има нѣкаква разлика между отчуждаването на една мелница и на една дѣкорѣзница, нека излѣзе нѣкой да я докаже. Но азъ мисля, че здравиятъ разумъ никога нѣма да допусне, да не се заплаща водоползуването на притежателя на чарка, а да се заплаща на притежателя на мелницата.

За да бѣдемъ последователни, г. г. народни представители, трѣбва да възприемемъ, че както не трѣбва да се

заплаща водоползуването — не правото на водоползуване, защото тукъ нѣма такова право — на притежателя на дѣкорѣзницата, която се отчуждава, така сжщо не трѣбва да се заплаща и водоползуването на притежателя на мелницата, която се отчуждава. Ако приемемъ обратното, съ това ще докажемъ, че притежателитѣ на дѣкорѣзницитѣ, не намиратъ покровители не само въ Камарата, ами и вънъ, а мелничаритѣ намиратъ покровители даже и въ Народното събрание. Въ такъвъ случай ние ще оправдаемъ поговорката, която я има между народа: „Имашъ ли вуйчо владица, имашъ право; нѣмашъ ли вуйчо владица, нѣмашъ право“.

За честта на Камарата и за да има логика въ нейнитѣ решения, азъ мисля, че не трѣбва да приемемъ предложението на г. Ляпчевъ. Аргументътъ, че сж нужни само 60.000.000 л. за заплащане на водното право, не издържа критика. Споредъ моитѣ сведения, само по р. Бѣли-Ломъ има минимумъ 70 водници — а може-би да сж повече отъ 100 — всѣка отъ която струва най-малко 1½ милиона лева; нѣкои струватъ и по 3 милиона лева. Само за обезщетяване притежателитѣ на мелницитѣ по р. Бѣли-Ломъ ще трѣбватъ по-малко отъ 200 милиона лева. Направете смѣтка по-патайтъ колко пари ще трѣбватъ за обезщетяване притежателитѣ на мелницитѣ по рѣкитѣ Струма, Марица, Тунджа и т. н. Паакъ повтарямъ; за честта на Камарата, веднажъ сме приели въ единъ законъ принципа, че водоползуването не трѣбва да се заплаща, нѣ трѣбва да останемъ логични на себе си и да не приемемъ това, което предлага г. Ляпчевъ.

Прочее, настоявамъ да се приеме предложението, което съмъ депозиралъ въ бюрото, въ смисълъ да не се заплаща водоползуването на мелничаритѣ, мелницитѣ на които се отчуждаватъ.

Председателъ: Г. г. народни представители! Ще поставя на гласуване предложението на г. д-ръ Яламовъ. Той предлага въ първата алинея на забележката думитѣ „се измѣня така“ да се замѣнятъ съ думитѣ „си остава въ сила“, а останалиятъ текстъ да се заличи. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мѣншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Ляпчевъ да се прибави следната нова алинея: „Настоящата забележка има сила и за станалитѣ отчуждения по този законъ“.

Има думата г. Андрей Ляпчевъ да развие предложението си.

Х. Баралиевъ (с. д): Това значи да съсищемъ воднитѣ синдикати, това значи да даваме обратна сила на закона.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Имайте търпение! Въоръжете се съ малко търпение.

Г. г. народни представители! Нѣкои отъ народнитѣ представители отъ сегашната лѣвица . . .

Х. Христовъ (с. д): Вчера дѣсница ли бѣхме?

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, доскоро не бѣхме такава крайна лѣвица!

Отъ социалдемократитѣ: А-а-а!

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, фактитѣ говорятъ това. Искате да го отречете ли?

Господата искатъ да шиканиратъ. За да потвърди, че това, което азъ предлагамъ, не е измислено отъ мене, а е резултатъ на тѣхни постѣпки, азъ ще изясня тукъ какво сж вършили тѣ отъ нѣколко дни насамъ по този въпросъ.

Вчера се гласува на второ четене законопроектътъ за измѣнение на забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати, внесенъ отъ мене и преработенъ отъ комисията по Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти. Когато се гласуваше, отъ сжщата тази страна (Социалдемократитѣ) г. Крумъ Славовъ — съжалявамъ, че го нѣма — ми направи упрека: „Значи, казва, Вие искате да обезщете само ония, на които тепърва воденицитѣ ще се отчуждаватъ, а забравяте ония, воденицитѣ на които сж вече отчуждени по силата на този законъ?“ Азъ не правихъ това различие, но понеже г. Крумъ Славовъ така схваща въпроса, азъ се видѣхъ принуденъ да направя предложението, което ви се прочете отъ г. председателя, за да бѣдемъ напълно наясно. Толковъ по предложението, което права.

Сега да се обясни съ преждеговорившия. Той е на мнение, че не трябва да се заплаща водоползуването на мелничаритѣ, воденицитѣ на които се отчуждаватъ, защото тѣ нѣмали никакво право. Г-да! Опровержението на това е следното: съгласете се да махнемъ забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати и оставете на съдилищата да тълкуватъ — който има право, да му го признаватъ, който нѣма право, да не му го признаватъ. Това е ясно.

Въ забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати се казва, че нѣма да се заплаща друго, освенъ камънитѣ и тухлитѣ. Твърдението на преждеговорившия, че мелничаритѣ нѣмали право, е невѣрно. Истината е тая, че съ тази забележка, както съществува въ закона, се отнема възможността на мелничаритѣ да бждатъ обезщетени за своето право.

А. К. Минковъ (р): Г. Ляпчевъ! Да махнемъ забележката, откажете се отъ Вашето предложение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ ще се откажа отъ моето предложение, ако вие се съгласите да се махне изцѣло забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати, и второ, ти да нѣма съидея за ония, които сж оцетени вече по нея. Ако сте съгласни на това, азъ съмъ напълно съгласенъ да си оттегля предложението. Съгласни ли сте?

А. К. Минковъ (р): Откажете се отъ предложението си.

А. Ляпчевъ (д. сг): Съгласни ли сте съ това, което ви предлагамъ? Не сте съгласни.

И тѣй, господата: като не могатъ да устоятъ на фактитѣ, търсятъ противоречия и дохождатъ до абсурди. Тѣ ни казватъ: ние не сме противъ конституцията; Ляпчевъ е противъ конституцията. Защо? Защото конституцията иска пълно обезщетяване, а пъкъ Ляпчевъ иска наполовина. (Възречения отъ социалдемократитѣ) Както по закона за горитѣ, така и по закона за трудовитѣ земеделчарски стопанства, така и въ настоящия случай, ние приемаме да се заплаща при отчуждаване половината стойност, и то съ резонъ, защото днесъ ценитѣ сж двойно по-високи отъ ония преди войната. Но ако вие държите на обезщетяването напълно, както е по конституцията, ако сте съгласни на това — и азъ съмъ съгласенъ. Поддържате ли го?

Сега да дойдемъ на противоречието, за което говори преждеговорившия, между закона за горитѣ и закона, който ни занимава. Г. г. народни представители! Вие чухте, той чете чл. 126 отъ закона за горитѣ, въ който се казва, че дѣскорѣзницитѣ или, както ги наричатъ, чарковѣтѣ които се намиратъ посрѣдъ горитѣ, когато се отчуждаватъ, на притежателитѣ имъ се заплаща само постройката. Защо? Защото всички инсталации, наречени чаркове посрѣдъ горитѣ сж построени съ една единствена целъ, да преработватъ материала, който излиза отъ горитѣ, и когато този материалъ се свърши или пъкъ гората се отчужди, тѣ нѣма какво да правятъ тамъ, и естествено само постройкитѣ ще се заплащатъ. Съжалявамъ, че г. г. адвокатитѣ не вникватъ въ това, което тѣ наричатъ духъ на закона. Тукъ не е въпросъ за дѣскорѣзници въ горитѣ, които дѣскорѣзници нѣма какво да работятъ, когато се свършатъ дърветата, а е въпросъ за съвсемъ друго — за една водна инсталация, която преработва материалъ, който непрекъснато идватъ. Мелницата мели жито. Вѣкъ мелница е направена съ огледъ на онази сила, която се добива отъ водата. Тази сила по единъ или другъ начинъ е минала въ пълна собственост на притежателитѣ на мелницитѣ. Ние казваме, че притежателитѣ на таква мелница, помъ сж придобили собственостъ върху водната сила, ще трябва да се обезщетятъ. Ония мелничари, които сж придобили водната сила по специаленъ законъ, тѣ не се обезщетяватъ по този специаленъ законъ. Г. професоръ Фаленхехтъ каза, че отъ 1904 г. водитѣ сж подведени подъ единъ особенъ режимъ и който иска да добие тѣхната енергия, трябва да изпълни условията, които му поставя отѣлението за водитѣ и да заплати тѣзи условия. Азъ не навлигамъ въ подробности въ въпроса, какви права има единъ мелничаръ върху водната сила. То е въпросъ на съдилищата, тѣ ще го решаватъ. Но азъ казвамъ, че правата, които той има, трябва да се обезщетятъ, ако не напълно, поне въ този размѣръ, въ който ни се предлага.

Менъ ми се струва, че всички г-да, съзнаватъ правотата на моята мисль и обичамъ да вѣрвамъ, че следъ всичко онова, което преживяхме, всички които желатъ

омиротворението на страната, ще се съгласятъ да престане инстинкта на грабителятото, отъ кждето и да идва той и по каквито и съображения да идва, защото той не може да бжде оправданъ.

П. Търпановъ (с. д): По-добре е да престане притиснитѣ на 500 души грабители.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако мислите така, обявете се за болшевици.

П. Търпановъ (с. д): Когато се засѣгатъ вапнитѣ интереси, тогава говорите за болшевизъмъ.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Това, което искате вие, е чистъ болшевизъмъ.

П. Търпановъ (с. д): Вашето е болшевизъмъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моето не е болшевизъмъ, а е омиротворение. Нѣмамъ камѣрение да отхривамъ дебати на трето четене по една теория, която е осждена отъ всички и навѣкъжде.

П. Търпановъ (с. д): Вънъ въ коридоритѣ се разхождатъ мелничаритѣ и чакатъ законопроекта да мине на трето четене.

Н. Топаловъ (д. сг): Мислите ли, че нѣкой е подкупенъ? Кажете ясно!

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ моля народното представителство да гласува моето предложение и обичамъ да вѣрвамъ, че и г. министърътъ на земледѣлието е съгласенъ съ него.

Председателтъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Г. Ляпчевъ предлага къмъ членъ единственъ отъ законопроекта да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Настоящата забележка има сила и за станалитѣ отчуждавания по този законъ“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Отъ социалдемократитѣ: Меншество е.

Председателтъ: Болшинство е.

П. Търпановъ (с. д): Оспорваме вота.

Председателтъ: Които приематъ изцѣло на трето четене законопроекта за измѣнене забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати, заедно съ току-що приетата добавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 58, Т. II)

Минаваме къмъ трета точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственостъ на Св. Синодъ на българската църква.

Моля г. секретара да прочете законопроекта.

Секретаръ И. Лѣкарски (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, безъ измѣнение)

Председателтъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственостъ на Св. Синодъ на българската църква, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 59, Т. II)

Минаваме на девета точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за даване помощи на пострадалитѣ отъ атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“.

Моля г. секретара да прочете законопроекта.

Секретаръ И. Лѣкарски (д. сг): (Прочита законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него—вж. приложение № 86, Т. I)

Председателтъ: Ще поставя на гласуване прочетенния законопроектъ. Които приематъ на първо четене законопроекта за даване помощи на пострадалитѣ отъ атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала

„Св. Недѣля“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ П. Тодоровъ: Предлагамъ да се даде спешностъ на законопроекта.

Председателъ: Г. министърътъ на финанситъ предлага да се даде спешностъ на законопроекта.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Азъ бихъ желалъ да не се гласува спешностъ. Не трѣбва да оставимъ постановлението въ чл. 8, Министерскиятъ съветъ да опредѣля размѣра на еднократнитъ, месечни и пожизнени помощи. За моя изненада виждамъ въ списъка народни представители, които споредъ моитъ сведения бѣха съвсемъ малко ранени. Нека комисията по Министерството на финанситъ въз основа на събранитъ данни отъ специалната комисия да опредѣли размѣра на помощитъ, които трѣбва да се дадатъ и Народното събрание да ги одобри.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Вписанитъ въ съответнитъ графи на списъцитъ помощи сж почти сѣдитъ, които специалната парламентарна комисия е опредѣлила. Обаче, по понятни причини, много неудобно ще бѣде тукъ да разискуваме по размѣритъ на помощитъ и да маршалкираме съ тѣхъ. Това е било съоблажението на Министерскиятъ съветъ да помоли Народното събрание да възложи на него да разпредѣли тѣзи помощи. Никой не мисли да фаворизира когото и да било. Министерскиятъ съветъ разпредѣли 330 милионниятъ, респективно 440 милионниятъ кредитъ за увеличение на чиновническитъ заплати по мандатъ отъ Народното събрание.

Г. Пенчевъ (с. д): Има много голѣми грѣшки въ това разпредѣление на 330 милионниятъ кредитъ. Фаворизираха се голѣмитъ чиновници, а на малкитъ се даде много малко.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ считамъ, че този назначителенъ кредитъ отъ 10 милиона лева, който може да бѣже и 15 милиона лева, ще бѣде справедливо разпредѣленъ отъ Министерския съветъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Илия Тодоровъ.

И. Тодоровъ (д. ст): Азъ моля г. министърътъ на финанситъ да не настоява да оставимъ разпредѣлението на кредитъ на Министерския съветъ, и не за друго, а за да го запазимъ отъ неумѣстни и незаслужени може би поздравления. Нека разпредѣлението на кредитъ за пострадалици лица да стане отъ Камарата. По този начинъ нито Камарата, нито правителството ще се изложатъ на незаслужена критика отъ вънъ. Най-добре ще бѣде при третото четене да се опредѣлятъ помощитъ, които ще се дадатъ на пострадалици.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Костурковъ.

С. Костурковъ (р): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че ще бѣже грѣшка, ако се даде спешностъ на този законопроектъ. И азъ мисля, че Министерскиятъ съветъ не трѣбва да иска да му се възлага една такава работа — самъ да опредѣля размѣра на помощитъ, които ще се дадатъ на пострадалици. Още повече не трѣбва да се възлага тази работа на Министерския съветъ, защото въ законопроекта има предвидени и ежемесечни пожизнени помощи отъ 1 юлий т. г. на раненитъ, останалитъ инвалиди и на наследницитъ на починалитъ отъ атенатата. Това сж единъ видъ пенсии и не ще бѣде добре Народното събрание да възлага на Министерския съветъ да опредѣля пенсийтъ на дадени лица. Азъ моля г. министърътъ на финанситъ да не настоява на своето предложение да се гласува законопроектъ по спешностъ и на второ четене, а нека да отиде гъ надлежната комисия и комисията да ни предложи разпредѣлението на кредитъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ.

С. Костурковъ (р): Нѣма да правимъ пазарлъци. Убежденъ съмъ, че специалната парламентарна комисия за подпомагане на пострадалици отъ атенатата е работила добросъвестно и комисията по Министерството на финанситъ, на която ще се изпрати законопроектъ, ще прегледа опредѣленитъ размѣри отъ специалната комисия, и ако има нѣщо да поправи, ще го поправи, ще ни докладва тукъ и законопроектъ ще мине безъ особени дебати. Това ще бѣде най-целесъобразно и най-разумно.

Председателъ: Г. министърътъ на финанситъ отегля своето предложение. Значи законопроекта ще се изпрати въ комисията.

Пристъпваме къмъ точка десета отъ дневния редъ: второ четене на законопроекта за данѣкъ върху приходитъ на лицата и дружествата — продължение разискванията. Моля г. докладчикътъ да продължи доклада си.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 18. Данѣкътъ върху лихвитъ отъ влогове и облигации и дивидентитъ отъ акции, отъ дѣлове и отъ консомация, както и данѣкътъ върху тантиемитъ, поменати въ чл. 17 се задържатъ при изплащане или капитализирането имъ отъ учрежденията, които ги изплащатъ и се внасятъ на съответния държавенъ бирникъ въ тридесетъ дневенъ срокъ отъ изплащането или капитализирането имъ, ако учреждението има седилището си въ населено мѣсто, кж-лето има бирнически участъкъ и при първото идване на бирника — за другитъ мѣста. За неправилното задържане и ненавременното внасяне на данѣка сж отговорни като данѣкоплатци учрежденията-изплащачи.“

За бележка. Не се задържа данѣкъ върху лихвитъ отъ текущи смѣтки, срочни и безсрочни влогове, плащани на чуждестранни лекаци, консултета и други учреждения, ползувачи се съ право на екстериториалностъ, ако сумитъ сж собственостъ на държавата, на която сж учрежденията, а не лично на вносителъ.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Понеже вчера приехме въ чл. 17 да се премахнатъ думитъ: „и отъ консомация“, предлагамъ тѣзи думи да се махнатъ и отъ този членъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Ще следва да се заличатъ.

Председателъ: Които приематъ предложението на г. Пенчевъ, да се заличатъ думитъ „и отъ консомация“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 18 съ току-що гласуваната поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 19. Данѣкътъ върху доходитъ отъ покрити недвижими имоти и върху лихвитъ, получавани отъ лица, които не сж по занятии лихварии или банкери, както и върху лихвитъ отъ текущи смѣтки на лица неуправляващи занаятъ, индустрия или търговия, се опредѣля по декларация.“

Председателъ: Които приематъ чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„отдѣлъ II.“

Допълнителенъ данѣкъ върху общия доходъ.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на отдѣлъ втори, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 20. На данѣкъ върху общия доходъ подлежатъ:
а) всички български подданици;
б) всички чужденци, които живѣятъ въ страната отъ 1 година, за дохода добитъ въ царството и въ чужбина;
в) чужденцитъ за дохода добитъ въ царството, ако и да живѣятъ въ чужбина.“

Председателъ: Които приематъ чл. 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 21. Не се облага съ тоя данѣкъ лице съ годишенъ общъ доходъ до 100.000 л., включително; лице съ доходъ“

по-голям отъ тая сума се облага върху сумата надъ 100.000 л."

Председателъ: Които приематъ чл. 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): (Чете)

"Чл. 22. Всеки глава на семейство се облага за собствения си доходъ и за дохода на съпругата и другитѣ членове на семейството, които живѣятъ съ него, при изключението, предвидено въ алинея трета.

Ако въ домакинството влизатъ женени членове на семейството, участващи въ общия трудъ на стопанството, за всеко вѣнчило се приспадатъ допълнително по 20.000 л. необлагаеми.

Съпругата и другитѣ членове на семейството, които иматъ свои отдѣлни отъ общото стопанство доходи, подаватъ отдѣлни декларации за тѣзи си доходи."

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Чл. 22 се касае до съвмѣстното облагане на всички опѣзи, които живѣятъ наедно. Съ алинея втора се цели да се облекчи данъка на многочисленитѣ домакинства, въ които влизатъ женени членове на семейството. Обаче необходимо е чл. 22 да се координира съ чл. 37. Има едно несъгласуване на текста на чл. 22 съ текста на чл. 37, което несъгласуване г. докладчикътъ трѣбва да обясни дали не е преднамѣрено и ако то е желаемо, да бѣде оправдано. Иначе трѣбва да се измѣни чл. 37. Въ чл. 22 се казва: „Всеки глава на семейство се облага за собствения си доходъ и за дохода на съпругата и другитѣ членове на семейството, които живѣятъ съ него“, а въ чл. 37 въ края на първото предложение се казва: „и приходитѣ на съпругата и другитѣ семейни членове, съ които съставлява едно стопанство“. „Коиито живѣятъ съ него“ и „съ които съставлява едно стопанство“ сѣ две понятия различни. Г. докладчикътъ трѣбва да обясни кое отъ дветѣ се възприема. Хора, които не живѣятъ наедно, могатъ да съставляватъ едно стопанство, а хора, които живѣятъ наедно могатъ твърде често да не съставляватъ едно стопанство. Какво разбира г. докладчикътъ подъ това: „коиито живѣятъ наедно“. Дали че живѣятъ подъ единъ покривъ, или че съществуватъ и други организески връзки между тѣхъ? Ще трѣбва да се възприеме единия или другия изразъ. Въ комисията се повдигна този въпросъ, дебатира се и се изясни, че трѣбва и въ единия и въ другия членъ да има еднакъвостъ. Ако не е така, тогава да се обясни защо е тази работа.

Председателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Въпросътъ е важенъ и той е разрешенъ съ последната алинея на чл. 22. Тамъ изрично е казано: (Чете) „Съпругата и другитѣ членове на семейството, които иматъ свои отдѣлни отъ общото стопанство доходи, подаватъ отдѣлни декларации за тѣзи си доходи“. Значи главата на семейството ще подава обща декларация, когато доходътъ е отъ едно и също стопанство. Съ алинея трета въпросътъ е уясненъ.

П. Стояновъ (р): Въ първата алинея е казано, че главата на семейството се облага за собствения си доходъ и за дохода на съпругата и на другитѣ членове отъ семейството, които живѣятъ заедно съ него, а въ третата алинея се говори, че ще подаватъ отдѣлни декларации съпругата и другитѣ членове отъ семейството, които иматъ свои отдѣлни отъ общото стопанство доходи. Обаче подаванетоъ декларации е едно, а облагането е друго. Трѣбва да се поясни: тѣзи членове на семейството, които подаватъ отдѣлни декларации, ще бждатъ ли облагани по отдѣлно отъ главата на семейството? Тѣ могатъ да подадатъ отдѣлни декларации, но да бждатъ съвмѣстно облагани, следователно да бждатъ обложени съ по-голямъ процентъ и главата на семейството да бжде задълженъ съ плащането на данъка.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Алинея първа е необходима за случая, когато членоветѣ на семейството образуватъ едно стопанство и живѣятъ наедно, но ако членоветѣ му живѣятъ поотдѣлно, тѣ се облагатъ поотдѣлно.

П. Стояновъ (р): А тѣкмо въ първата алинея е казано, че и другитѣ членове на стопанството, които живѣятъ наедно съ семейството, се облагатъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Ако живѣятъ наедно, се облагатъ общо за доходитѣ отъ общото стопанство, като за това подаватъ една обща декларация. За общо облагане необходимо е, не само да образуватъ едно стопанство, но и да живѣятъ наедно. Може да съставляватъ едно стопанство, напр. да сѣ съдружници, въ едно предприятие, но ако живѣятъ поотдѣлно, тѣ подаватъ поотдѣлно декларации за дохода си. Съ редакцията на чл. 22 ние целимъ да премахнемъ противосемейния характеръ на досегашното положение при действащия законъ за данъка върху общия доходъ.

П. Стояновъ (р): За мене е много ясно, както бѣше за комисията много ясно, че съвмѣстното живѣене не е още доказателство за едно стопанство.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): То е единъ отъ елементитѣ за облагането по този членъ.

П. Стояновъ (р): Ако главата на семейството е задълженъ да плаща за тия, които живѣятъ наедно, то значи, че може да плаща за тия, които не влизатъ въ неговото стопанство. Это къде е всичката работа. А туй е уговорено въ чл. 37.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Азъ смѣтамъ, че туй е уяснено съ третата алинея. А като дойдемъ при чл. 37, тамъ ще направимъ корекция за единство.

Председателъ: Ще постави на гласуване чл. 22 както се докладва. Които приематъ чл. 22, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): (Чете)

"Чл. 23. Освенъ доходитѣ, изрично освободени по чл. 24 отъ той законъ, всичкитѣ други доходи се взематъ предъ видъ за облагане съ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, макаръ че тѣкои доходи сѣ освободени отъ прѣми данъци по други закони."

Председателъ: Които приематъ чл. 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): (Чете)

"Чл. 24. Освобождаватъ се отъ облагане:
1) представителнитѣ, патнитѣ и дневнитѣ пари на държавни, окръжни и общински служители;
патнитѣ и дневнитѣ пари на служителитѣ въ обществени и частнитѣ учреждения до размѣръ не по-голямъ отъ двойния размѣръ, плащанъ на държавнитѣ служители;
2) дневнитѣ пари на народнитѣ представители, окръжнитѣ и общински съветници, училищнитѣ настоятели, членоветѣ на търговскитѣ и земледѣлчески камари;
3) заллатитѣ и другитѣ възнаграждения отъ чуждестраннитѣ дипломатически представители, титулярнитѣ търговски агенти, плащани отъ държавата, която ги е назначила, както и лицата, ползуващи се съ експериториялностъ, по международното право, при условие на взаимностъ;
4) лихвитѣ отъ държавни и други заѣми, въ законитѣ за които изрично е предвидено, че се освобождаватъ отъ данѣци;
5) дивидентитѣ отъ акции, тантиемитѣ на членоветѣ отъ управителни и провѣрителни съвети при акционернитѣ дружества.

Тѣзи доходи, обаче се деклариратъ, за да се иматъ предъ видъ при опредѣляне процента на облагането."

Г. г. народни представители! Въ пунктъ 3 е казано: „Заллатитѣ и другитѣ възнаграждения отъ чуждестраннитѣ дипломатически представители“ и т. н. Има една печатна грѣшка. Вмѣсто „отъ“, трѣбва да се каже „на“.

После, въ пунктъ 5, следъ „дивидентитѣ отъ акции“ трѣбва да се прибави: „и отъ дѣлове“, следъ което да се постави запетая.

И най-после на края на същия пунктъ 5 да се прибави: „и кооперативни сдружения“.

Председателъ: Които приематъ чл. 24 съ докладванитѣ отъ г. докладчика поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)
„Чл. 25. Облагането на лицата се извършва върху общия реализирания доходъ презъ изтеклата календарна година по следната

ТАБЛИЦА

Части отъ общия доходъ		%
Първитъ	100.000 л. необлагаеми	
За следнитъ започ. или цѣли	50.000 „ отъ 100.000 до 150.000	2
„ „ „ „	50.000 „ „ 150.000 „ 200.000	4
„ „ „ „	50.000 „ „ 200.000 „ 250.000	8
„ „ „ „	50.000 „ „ 250.000 „ 300.000	12
„ „ „ „	50.000 „ „ 300.000 „ 350.000	16
„ „ „ „	50.000 „ „ 350.000 „ 400.000	20
„ „ „ „	100.000 „ „ 400.000 „ 500.000	23
„ „ „ „	100.000 „ „ 500.000 „ 600.000	26
„ „ „ „	200.000 „ „ 600.000 „ 800.000	30
„ „ „ „	200.000 „ „ 800.000 „ 1.000.000	32
„ „ „ „	500.000 „ „ 1.000.000 „ 1.500.000	34
„ „ „ „	500.000 „ „ 1.500.000 „ 2.000.000	36
„ доходи надъ 2.000.000 л.		36

Председателъ: Които приематъ чл. 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„отдѣлъ III.

Данѣкъ на дружествата“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на отдѣлъ III, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 26. Доходитъ на акционернитъ, командитно-акционернитъ дружества и кооперативнитъ сдружения, които подлежатъ на общественъ контролъ и сж задължени да публикуватъ баланситъ си се облагатъ съ данѣкъ на дружествата.“

Председателъ: Които приематъ чл. 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 27. Не подлежатъ на данѣкъ:

а) дружествата, които се освобождаватъ отъ данѣкъ, по законитъ за насърчение мѣстната индустрия и за минитъ, при условията, предвидени въ тия закони;

б) дружествата, които преследватъ просвѣтни, благотворителни, професионални, спортни и други народополезни цели, ако сж създадени по специални закони или ако правилницитъ или уставитъ имъ сж одобрени отъ компетентната властъ и ако не раздаватъ печалби на членоветъ си, подъ каквато и да бжде форма, и споредъ уставитъ си, при ликвидация предаватъ чистия си активъ за целитъ, за които сж били създадени;

в) кооперативнитъ сдружения, която размѣрѣтъ на годишната имъ печалба не надминава 10.000 л.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Азъ искамъ да се направи едно малко повишение на сумата, предвидена въ пунктъ в. Тамъ е казано, че когато печалбата на едно кооперативно сдружение не надминава 10.000 л., тя не се облага. Ако може, ще моля да се повиши малко тази сума. Затова азъ правя предложение тя да бжде 30.000 л.

Министъръ П. Тодоровъ: Много освобождения направихме, г. Пенчевъ. 10.000 л. сж достатъчни.

Председателъ: Г-да! Г. Пенчевъ предлага въ буква в на чл. 27 цифрата 10.000 да се увеличи на 30.000.

М. Дилиановъ (з): Г. министърътъ съгласенъ ли е?

Министъръ П. Тодоровъ: Не съмъ съгласенъ. Съ този законопроектъ сж направени толкова голѣми облекчения и освобождения отъ данѣкъ на кооперативитъ и на отдѣлни данѣкоплатци, че ако го четете внимателно, ще видите, че нѣма основание да се прави това предложение.

Председателъ: Които приематъ предложението на г. Пенчевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване чл. 27 както се докладва. Които приематъ чл. 27 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 28. Въ облагаемата печалба по равносѣтката на дружеството се включватъ тактиемитъ на управителния и провѣрителния съвети, дивидентитъ, останалитъ нераздадени или отнесени за идната година печалби, сумитъ отдѣлени за резерви и амортизациитъ, съ изключенията, предвидени въ чл. 30.

Забележка. При опредѣляне на облагаемата печалба следната година, останалата нераздадена печалба отъ предшестуващата година се включва, като обложена.“

Председателъ: Които приематъ чл. 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 29. Не влизатъ въ облагаемата печалба:

1) доходитъ отъ акции и облигации, освободени отъ данѣкъ съ специални закони;

2) доходитъ отъ акции на други дружества, подлежащи на данѣкъ на дружествата.“

Председателъ: Които приематъ чл. 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 30. Изключватъ се отъ облагаемата печалба:

1) амортизациитъ до 2% за масивнитъ сгради, кантори и жилища, до 4% за масивнитъ фабрични сгради, до 5% за другитъ сгради и до 10% за машинитъ и други движимости;

2) сумитъ отдѣлени за резервенъ фондъ до размѣръ 10% отъ годишната печалба;

3) сумитъ, които индустриалнитъ предприятия сж изразходвали за доставка на нови машини, инсталации, постройки и други, съ целъ за разширение и подобрене на предприятието;

Забележка. Това освобождаване не се отнася до разходитъ за подновяване на инвентара, за което сж предназначени ежегоднитъ амортизации.

4) математическитъ и осигурителнитъ резерви на застрахователнитъ дружества;

5) несъбираемитъ вземания отъ длъжници, обявени въ несостоятелностъ и установенитъ отъ управителния съветъ съмнителни вземания.“

Въ пунктъ 1 следъ думитъ „до 5% за другитъ сгради“ се прибавятъ думитъ „инсталации, съоръжения“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Г. г. народни представители! Вчера, при приемането на чл. 17, ние се съгласихме да считаме, че дивидентитъ, които се разпредѣлятъ върху консомацията на членоветъ въ кооперативнитъ сдружения, не сж печалби. И, наистина, законътъ за кооперативнитъ сдружения въ Англия изключва дивидентитъ. Въ Белгия — също. Въ Чехия, както азъ вчера поменахъ, на много мѣста често самитъ членове на потребителнитъ кооперации повдигатъ цената на стоката, защото тѣ я консомиратъ, съ целъ да спестятъ нѣщо. Характеренъ е случаятъ, на който азъ присѣтствувахъ въ Брюкселъ на едно заседание на една кооперация, която повдигаше цената на хлѣба отъ 20 на 25 ст., когато на пазара той бѣше 20 ст., за да се получи 5 ст. печалба и накрая на годината да си я подѣлятъ. Когато азъ имъ казахъ: какъ така купувате хлѣба отъ тая кооперация, като го дава по 25 ст., а на пазара е 20 ст., тѣ ми казаха: „Ние не можемъ да си спестимъ по другъ начинъ пари, освенъ като ни се върнатъ наново“. Въ една друга кооперация въ Гандъ, въ която сж намалли ценитъ до размѣръ на пазарнитъ цени, много отъ консоматоритъ сж се оттеглили, защото не могатъ да спестятъ. Значи дивидентътъ върху консомацията въ кооперативитъ не е печалба.

Като е така, азъ мисля, че не можемъ да направимъ по-друго нѣщо отъ това, което сж направили по-напредналитъ отъ насъ държави. Затуй азъ правя предложение да се прибави новъ пунктъ 6 къмъ чл. 30: (Чете) „Сумитъ дивидентъ върху консомацията, които кооперативнитъ

сдружения разпределят между членовете си пропорционално на консумираните продукти“.

Председателът: Има думата г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Азъ искамъ да повдигна другъ въпросъ въ свързка съ пунктъ 3 на чл. 30. (Чете) „Сумитъ, които индустриалните предприятия сж изразходвали за доставка на нови машини, инсталации, постройкы и други съ цель за разширение и подобрене на предприятието“. Забележката къмъ този пунктъ казва: (Чете) „Това освобождаване не се отнася до разходите за подновяване на инвентара, за което сж предназначени ежегодните амортизации“.

Г. докладчикътъ трѣбва да обясни, какво трѣбва да се разбира подъ думитъ „и подобрене“, отъ какъвъ родъ сж именно тия издвигвания въ повече, тия разходвания, които сж свърхъ понятието „разширение“ и ще трѣбва да бждатъ освобождавани отъ облагане, понеже ще се квалифициратъ като подобрене на предприятието. Защото, веднажъ признатъ принципътъ на амортизацията съ пунктъ 1, и понеже всички нови вложения на суми не могатъ да бждатъ квалифицирани друго-яче, освенъ като разширение на предприятието, въпросътъ за подобрене на предприятието остава съвършено неизясненъ, не се знае какво е неговото съдържание. Азъ се боя отъ това „подобрене“ на предприятието и пледирамъ неговото заличаване. Това „подобрене“ на предприятието, освенъ амортизацията, освенъ разширението, ще бжде само начинъ за прокарване на всичко онова, което индустриалецътъ, капиталистътъ би пожелалъ да го отърве отъ облагане. А тукъ се касае въпросътъ за печалба. Печалба е туй, което е обектъ на данъкъ; то не трѣбва да се намалява, и особено по такъвъ единъ начинъ, който не е прецизенъ, затуй защото това означава, че се откриватъ врати за подлежащите на облагане дружества, въ лицето на тѣхнитъ управителни тѣла, освенъ амортизацията и разширението, да вкаратъ и печалбитъ въ „подобренieto“ на предприятието и по тоя начинъ данъкътъ имъ да остане съвършено намаленъ или въобще да пропадне. Азъ мисля, че такава мисль въ случая не може да има. Ако трѣбва да се предвиди нищо специално, трѣбва да се укаже изрочно, че печалбитъ, които ще отиватъ за това и това, тѣ ще бждатъ освобождавани. Щомъ се освобождава отъ данъкъ амортизацията, и то съгласно пунктъ 1 отъ чл. 30, съ много голѣмъ процентъ, предъ видъ на това, че у насъ индустрията е поставена подъ специаленъ законъ за покровителство и, следователно, фиксътъ въ това отношение може да борави съ голѣми проценти, и щомъ се освобождава отъ облагане разширението, което ще се направи въ предприятието, щомъ това става за смѣтка на печалбата, тогава нѣма защо да отпада обязаността за плащането данъкъ по отношение подобренieto. И затова азъ смѣтамъ, че думата „подобренieto“ трѣбва да се заличи. По този начинъ ще поставимъ дружеството на реална база: сумитъ, които ще бждатъ вложени за разширение на предприятието, нѣма да се облагатъ, а всичко друго ще се облага.

Председателътъ: Значи предлагале да се заличатъ думитъ „и подобрене“?

П. Стояновъ (р): Да.

Председателътъ: Има думата г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ възхъ думата, за да подкрѣпя предложението на г. Пенчевъ и да припомня, че това не е ново нѣщо, а е въ съгласие съ онова, което приехме вчера, само че се припомня и тукъ за сведение на изпълнителитъ на закона. Обичамъ да вѣрвамъ, че г. министърътъ ще бжде напълно съгласенъ.

Който по въпроса, който повдига г. Стояновъ, той не ми се вижда толкова страшенъ. Ако оставимъ думата „подобрене“, ша и ако се махне тази дума, въ сжщностъ нищо нѣма да се измѣни.

Председателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Постановлението въ пунктъ 3 отъ чл. 30 е доста важно и то е единъ активъ на законопроекта. Съ него ние целимъ да насърчимъ полезното натрупване на капиталъ именно, за усъвършенстването на индустриалните предприятия.

П. Стояновъ (р): „Разширение“ е достатъчно.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Нека бждемъ ясни. Ние разбираме не възстановяване на предприятието въ старото му положение. За таква цели служи фондътъ амортизация. Тука ние разбираме едно разширяване или усъвършенстване — тогава само разходътъ се освобождава отъ облагане. Ако се разшири старото предприятие, ако се направи то по-голѣмо или се модернизира, усъвършенствува — тогава се освобождава. За да бжде по-ясна мисльта ни, азъ предлагамъ вмѣсто думата „подобрене“ да туримъ думата „усъвършенстване“, като подъ „усъвършенстване“ се разбира техническо модернизиране.

П. Стояновъ (р): Вѣско ново вложение въ едно предприятие — това е капиталъ. Единъ капиталъ, който отива въ ново вложение, въ усъвършенстване, той е обектъ, който ще подлежи на облагане. Разширението на предприятието става съ цель да се даде възможностъ на предприятието по-свободно да манипулира, съ по-голѣма основа. Въ такъвъ случай, въ връзка съ закона за насърчение на индустрията, освобождението отъ данъка е съвършено правилно. Но подобренieto сж работи съвършено нови, които не трѣбва да бждатъ освобождавани отъ облагане по никой начинъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Ние искаме да насърчимъ индустриалните предприятия и смѣтамъ, че вървимъ по добъръ пътъ. Ние насърчаваме полезното натрупване предъ консомативния навикъ.

П. Стояновъ (р): Нищо нѣма да стане.

Председателътъ: Г. г. народни представители! Поюзете ликуй другъ не иска думата, ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Ще поставя на гласуване най-напредъ предложението на г. Пенчевъ. Той предлага къмъ чл. 30 да се прибави новъ пунктъ 6 съ следното съдържание: (Чете) „Сумитъ-дивидентъ върху консомацията, които кооперативнитъ сдружения разпределятъ между членовете си пропорционално на консумираните продукти“.

Министъръ П. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ съ това предложение.

Председателътъ: Съ това предложение е съгласенъ и г. министърътъ на финанситъ.

Който приематъ това предложение на г. Пенчева, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представител, г. Петко Стояновъ предлага въ пунктъ 3 на чл. 30 думитъ „и подобрене“ да се зачеркнатъ. Който приематъ това предложение на г. Стояновъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Г. докладчикътъ предлага въ пунктъ трети на чл. 30, вмѣсто „подобрене“, да се каже „усъвършенстване“. Който приематъ тая поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще поставя на гласуване чл. 30. Който приематъ чл. 30 заедно съ току-що приетитъ поправки и прибавки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете) „Чл. 31. Данъкътъ на дружествата се определя за вѣска финансова година, по провѣрена отъ данъчнитъ органи равномѣтка за изтеклата календарна година, по следващитъ таблици:

ТАБЛИЦА I

за данъка на дружествата, които се занимаватъ изцѣло или отчасти съ банкерство, търговия и застраховки:

При рентабилностъ до	% данъкъ	%
8	8—	8-50
10	10—	9—
12	12—	9-50
14	14—	10—
16	16—	10-50
18	18—	11—
20	20—	11-50
25	25—	12—
30	30—	13—
35	35—	14—
45	45—	15—
55	55—	16—
надъ 55	—	—

ТАБЛИЦА II

за данъка на дружествата, занимаващи се съ с производство въ областта на индустрията, земледелието и скотовъдството:

При рентабилност до	% данъкът	%
"	8	7—
"	10	7:50
"	12	8—
"	14	8:50
"	16	9—
"	18	9:50
"	20	10—
"	25	10:50
"	30	11—
"	35	11:50
"	40	12—
"	50	13—
"	60	14—
"	надъ 60	15—

ТАБЛИЦА III

за данъка на кооперативнитъ сдружения за кредитъ, потрѣбление, застраховка и производство:

Размѣръ на облагаемия доходъ	%
За първитъ 50.000 л.	5
„ следнитъ започ. или цѣли 50.000 отъ 50.000 до 100.000	6
„ „ „ 50.000 „ 100.000 „ 150.000	7
„ „ „ 100.000 „ 150.000 „ 250.000	8
„ „ „ 250.000 „ 250.000 „ 500.000	9
„ „ „ 500.000 „ 500.000 „ 1.000.000	10
„ „ „ 1.000.000 „ 1.000.000 „ 2.000.000	11
„ „ „ надъ 2.000.000	12

Ако дружеството не представи равномѣтка и другитъ книжка за проверъка или печалбитъ по представенитъ отъ него такъва очевидно не отговарятъ на истинската, облагаемата печалба, се опредѣля отъ комисията по външни признаци (капиталъ, оборотъ, използване чужди средства и др.).

Г. г. народни представители! Тукъ е пропуснато да се отпечататъ една алинея и три забележки, които бѣха поставени въ текста на първоначалния проектъ на г. министра. Тѣ сж приети отъ комисията тъй, както сж, съ нѣкои стилистични поправки. Тѣ сж следнитъ. (Чете)

„За изчисление рентабилността на дружеството къмъ основния капиталъ се прибавя и резервния такъвъ.

„Забележка I. Данъкътъ не може да бѣде по-малкъ отъ 2%o върху внесенния основен капиталъ.

„Тази забележка нѣма приложение за дружествата изброени въ чл. 2 отъ закона.

„Забележка II. Дружествата въ ликвидация ще се облагатъ съ данъкъ само върху реализираниотъ печалби и то само за годнитъ, когато иматъ такива. Декларацията и другитъ книжка, представени въ чл. 8, се подаватъ отъ ликвидаторитъ.

„Забележка III. Дружествата, чиято операционна година не съпада съ календарната, се облагатъ по балансовата имъ година“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д.): Азъ ще направя едно предложение за измѣнение на таблица III. Може да се погледне малко зле на това предложение. Азъ не ще искамъ съвсемъ да се не облагатъ кооперативнитъ сдружения, а ще искамъ тая таблица III да се поизмѣни малко. Г. министърътъ се смѣе — негово право е да се съгласи или не съ това, което ще предложи — но азъ не съмъ така краенъ, за да искамъ да не се облагатъ кооперативитъ, да не даватъ данъкъ. Азъ искамъ процентътъ на облагането да започне съ 4% и да свърши съ 10%, а не както е въ проекта — започва съ 5% и свършва съ 12%. Моето предложение е таблица III да стане така: (Чете)

ТАБЛИЦА III

за данъка на кооперативнитъ сдружения за кредитъ, потрѣбление, застраховка и производство:

Размѣръ на облагаемия приходъ	%
„За първитъ 100.000 л.	4
„За следнитъ започнати или цѣли 100.000 л., отъ 100.000 л. до 200.000 л.	5

„За следнитъ започнати или цѣли 100.000 л., отъ 200.000 до 300.000 л. 6
 „За следнитъ започнати или цѣли 200.000 л., отъ 300.000 до 500.000 л. 7
 „За следнитъ започнати или цѣли 500.000 л., отъ 500.000 до 1.000.000 л. 8
 „За следнитъ започнати или цѣли 1.000.000 л., отъ 1.000.000 до 2.000.000 л. 9
 „За следнитъ започнати или надъ 2.000.000 л. 10
 Следъ това нека си остане текста, който следва следъ таблица III отъ чл. 31.

Значи въ моето предложение има една разлика въ процентитъ само отъ 2%, като се започватъ съ 4%, вмѣсто съ 5%.

Ако моето предложение се приеме, ще се подпомогнатъ малко повече кооперативитъ, тѣ ще се поспрятъ и затова бихъ молилъ г. министра да се съгласи съ това малко измѣнение, което предлагамъ.

Председателъ: Г. г. народни представители! Отъ народния представителъ г. Георги Пенчевъ се предлага да се направи следното измѣнение въ таблица III отъ чл. 31, а именно размѣрътъ на облагаемия доходъ за първитъ 100.000 л. да бѣде 4%; отъ 100.000 до 200.000 л. — 5%; отъ 200.000 до 300.000 л. — 6%; отъ 300.000 до 500.000 л. — 7%; отъ 500.000 до 1.000.000 л. — 8% отъ 1.000.000 до 2.000.000 л. — 9% и надъ 2.000.000 л. — 10%.

Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Въ комисията дълго време се обсъждаха тия таблици по отношение процентитъ, които се поставиха за разнитъ категории, особено таблици I и III бѣха подложени на все-странно обсъждане, и азъ съмъ убеденъ, че ако се бутнатъ процентитъ въ една отъ тѣзи таблици, ще трѣбва да се измѣнятъ процентитъ и въ другитъ таблици. Освенъ това, много отъ кооперативитъ днесъ работятъ като единъ обикновенни, бихъ казалъ, търговски предприятия. Въ случая е държано смѣтка за кооперативната идея. Виждате, че има съществено различие между обложнитъ проценти въ таблици I и III, и азъ моля да не се засѣгатъ тия проценти.

Азъ ще подчертая наново това, което казахъ нѣколко пъти. Направихме доста много облекчения на кооперативитъ, и правъ бѣше г. Ляпчевъ като казваше, дали въ такива моменти на криза е разумно да се правятъ такива съществени облекчения.

Г. Пенчевъ (с. д.): Това, което искаме, е много малко

Министъръ П. Тодоровъ: Не е малко. Вашата таблица започва съ 100.000 л. и процентътъ е два пункта по-долу. Моля да се приематъ таблицитъ така, както сж.

Председателъ: Които приематъ предложението на г. Георги Пенчевъ така, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 31, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„ОТДѢЛЪ IV.

Опредѣление на данъка.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на отдѣлъ IV, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„А. По данъка върху занятията“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното подзаглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 32. Данъкътъ върху занятията се опредѣля отдѣлно за всѣко занятие въ всѣко населено мѣсто. Когато едно лице извършва нѣколко занятия, данъкътъ се опредѣля отдѣлно за всѣко едно по обща декларация, като изоблагасмитъ 18.000 л. се спадатъ само еднажъ“.

Председателъ: Които приематъ чл. 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 32. Опредѣленieto на данъка става за периодъ отъ три години, за данъкоплатитѣль съ годишенъ облагаемъ доходъ до 100.000 л. включително, и ежегодно — за тѣзи съ по-голямъ доходъ“.

Председателъ: Които приематъ чл. 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 33. Въ началото на всѣки облагателенъ периодъ и най-късно до 31 мартъ всѣки данъкоплатецъ, упражняващъ нѣкаквъ занаятъ, индустрия или търговия, или получаващъ доходи отъ покрити недвижими имоти или заеми, е длъженъ да подаде декларация за облагане съ данъкъ върху заетията, по установения отъ Министерството на финанситѣ образецъ“.

Председателъ: Които приематъ чл. 34, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 34. Счита се като упражняващ самостоятелно занаятъ за своя смѣтка лицата, които сж завили, че извършватъ занаята за смѣтка на чужденци като комисионери, представители и други. Данъкътъ имъ се опредѣля споредъ печалбата по външни белези“.

Председателъ: Които приематъ чл. 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Б. По допълнителния данъкъ върху общия доходъ.“

Председателъ: Които приематъ прочетеното подзаглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 35. Подлежащитѣ на допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ се облагатъ въ населеното мѣсто, дето е постоянното имъ мѣстожителство. Ако иматъ нѣколко мѣстожителства, облагатъ се тамъ, дето е имуществото или онова занятие, което дава най-голямъ приходъ за облагане.“

Лица, които се намиратъ на учение, въ войската, на дѣцenne, въ затворъ или нѣкаде на временно мѣстоприваване се облагатъ тамъ, дето е източникътъ на най-големия имъ приходъ, или дето е било по-преди мѣстожителството имъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 36. Всѣки данъкоплатецъ (глава на семейство), който е ималъ презъ изтеклата календарна година общъ доходъ надъ 100.000 л., е длъженъ най-късно до 31 мартъ да подаде декларация за облагане съ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, въ която декларира приходитѣ си: отъ всѣки видъ занятие, отъ недвижимитѣ имоти, като покаже, колко декара е самъ обработвалъ, колко отдалъ подъ наемъ и всички други облагаеми приходи, както и приходитѣ на съпругата си и другитѣ семейни членове, съ които съставлява едно стопанство. Образецътъ на декларацията се опредѣля отъ Министерството на финанситѣ. Който не получи декларация до 10 мартъ е длъженъ самъ да си я набави отъ общината или отъ данъчното управление.“

Забелѣжка. Лицата, чийто доходи сж показани въ общата декларация на семейството, сж солидарно отговорни за изплатата на данъка“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Василъ Домузчиевъ.

В. Домузчиевъ (н. л): Г. г. народни представители! Въ чл. 37 между другото е казано: (Чете) „Всѣки данъкоплатецъ (глава на семейство), който е ималъ презъ изтеклата календарна година общъ доходъ надъ 100.000 л., е длъженъ най-късно до 31 мартъ да подаде декларация за облагане съ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, въ която декларира приходитѣ си: отъ всѣки видъ занятие, отъ недвижимитѣ имоти, като покаже, колко декара е самъ обработвалъ, колко отдалъ подъ наемъ и всички други облагаеми приходи, както и приходитѣ на съпругата си и другитѣ семейни членове, съ които съставлява едно стопанство. Образецътъ на декларацията се опредѣля отъ Министерството на финанситѣ. Който не получи декларация до 10 мартъ е длъженъ самъ да си я набави отъ общината или отъ данъчното управление.“

жентъ най-късно до 31 мартъ да подаде декларация за облагане съ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, въ която декларира приходитѣ си: отъ всѣки видъ занятие, отъ недвижимитѣ имоти, като покаже, колко декара е самъ обработвалъ“ и т. н. Защо е станало необходимо това да се казва въ чл. 37, когато доходитѣ отъ недвижими полски имоти, отъ непокрити стезежания, се облагатъ по старото положение, което сега е усилено въ чл. 84 отъ сѣкия законъ? Поради каква нужда се е предвидѣлъ този членъ? Отъ този членъ се разбира, че всѣки данъкоплатецъ трѣбва да декларира всичкитѣ си доходи и отъ всѣки видъ занятие, и отъ недвижими имоти и пр. и, ако общиятъ сборъ отъ тия доходи е надъ 100.000 л., той ще бжде обложенъ съ допълнителенъ данъкъ . . .

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Това е смисълътъ на тоя членъ.

В. Домузчиевъ (н. л): . . . върху общия доходъ, независимо отъ поземелния данъкъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Тъкмо това. Ако сборътъ отъ приходитѣ на една личностъ — независимо отъ това, дали приходътъ е отъ земя, дали е отъ капиталъ, или е отъ занаятъ — надвишава 100.000 л., той се облага съ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ.

В. Домузчиевъ (н. л): Значи, тъй се разбира. — Азъ въставамъ противъ тази нова наредба въ законопроекта за допълнителенъ данъкъ върху дохода. Считама, че по този начинъ изъ малкитѣ къшета на отдѣлни членове отъ законопроекта се иска да се направи онова, което се обяви, че нѣма да се прави, именно, че земята ще се облага съ единъ данъкъ, нареченъ поземеленъ данъкъ, който сега се увеличава, споредъ чл. 84, въ двоенъ размѣръ — можете да го сложите и въ троенъ размѣръ, ако искате — но въ никой случай нѣма да се задължаватъ земледѣлицитѣ да даватъ декларации. Целта на г. министра, когато се измѣняваше законътъ, бѣше да се освободятъ фискалнитѣ власти отъ това голѣмо число декларации, за да имъ се даде възможностъ въ единъ малкъ промежутъкъ отъ време да се справятъ съ онѣзи, които иматъ голѣми печалби или които сж, както ги нарича г. министрътъ, „жрезовци“, за да дадатъ тѣ онова, което трѣбва да дадатъ на държавата като данъкъ. Но сега, споредъ този членъ, помъ всички доходи на единъ земледѣлецъ, независимо отъ тѣхния произходъ — било че сж отъ всѣкакво занятие, отъ надничарство, отъ лихварство, отъ всичко — надминаватъ 100.000 л., т. е. възлѣзатъ на 100.000 л. и 50 ст., той трѣбва да даде декларация. Азъ задавамъ въпроса: на едно срѣдно земледѣлско стопанство у насъ, каквито считаме тѣзи съ 150—300 декара земя — а у насъ има повече отъ 20—25 хиляди такива стопанства, както се изчисляватъ, и, следователно, ще имате едно грамадно число декларации — какъ ще изчислите, какъ ще опредѣлите доходността му на единъ декаръ срѣдно — дали ще търсите външни признаци за цената на производството на таквъ единъ стопанинъ и въ зависимостъ отъ получената цена на неговото производство ще искате да даде или да не даде декларация? Вие ще поставите съ това земледѣлеца предъ една неясност, дали да даде или да не даде декларация. Той не дава декларация. Финансовиятъ агентъ обаче ще дойде и ще му каже: „Тази година ти имаше 150 декара земя, засѣта съ жито; това прави 4 хиляди кофи; по 70 л. кофата — 280 хиляди лева; ти трѣбва да дадешъ декларация — дай я“. Агентътъ е, който ще оценява. Но кой е критериятъ, който ще служи за оценка на производството на земледѣлеца? Дали той ще бжде онзи критерий, опредѣляящъ произволно отъ специални комисии или отъ нѣкои агенти, които при събирането на сведенията за доходността на всѣки земледѣлецъ влагатъ субективностъ? Ако оставите на комисията да опредѣлятъ този критерий, то нѣма да бжде право, защото никога не можете да унифицирате производството на цѣлата страна, както бѣше презъ времето на дружбашитѣ, които туриха по 700 л. на декаръ. Вие не трѣбва да оставите това и на произвола на агента, защото той ще намѣри случаи да тормози земледѣлеца и да събере данъка за себе си, преди да бжде събранъ за държавната хазна. При нашитѣ политически нрави, които сж подъ всѣкаква критика, за да се избѣгне този тормозъ на производителъ-селянинъ и за да бжде оставенъ свободенъ, понеже той не желае нищо друго, освенъ сигурностъ на стопанството, спокойствие и миръ, трѣбва да отнемете отъ него този данъкъ върху

дохода и да го обложите съпоземеленъ налогъ. Или можете да измѣните чл. 84 въ смисълъ: този, който има повече отъ 350 декара земи, съ доходъ надъ 100.000 л., да плаща въ троеенъ или въ четворенъ размѣръ, вмѣсто въ двоеенъ, но да плаща поземеленъ данъкъ, за да знае какво трѣбва да плаща. Това ся има и добрата страна, че данъкътъ е веднага опредѣленъ и бързо събираемъ. А ако предвидите той да плаща корективенъ данъкъ, той ще се събира на втората, на третата, на четвъртата година, както сега се събира, защото всѣки единъ ще обжалва наложени му данъкъ предъ комисия. А това какво ще струва на държавата? Вие ще вземете по-малко данъкъ, защото всѣки данъкъ, докато мине презъ контролната комисия и докато се върне назадъ въ първоначалната комисия, една четвъртъ отъ него ще бѣде изядена отъ чиновниците, които трѣбва да се занимаватъ съ опредѣлянето на този данъкъ. Държавата ще има загуба, а не печалба.

Азъ имахъ случай по-рано — па и другитѣ господа, които се обявиха противъ този данъкъ, имаха сжщни случаи — да се мотивирамъ зашто съмъ противъ данъка върху дохода за земледѣлца. Г. министърътъ на финансите въ своето експозе презъ 1924 г. каза, че този данъкъ не съответствува на културата на нашия земледѣлецъ, понеже той нѣма опредѣлено стопанство, нѣма опредѣлени доходи, понеже нашиятъ зеелянинъ никога не си знае смѣтката, има ли да взема или да дава. Данъкътъ върху дохода отъ земята се явява като единъ произволенъ данъкъ, а като настѣпникъ въ сферата на произвола, ние ще видимъ, че производителътъ се подлага пакъ на единъ тормозъ, на какъвто бѣше подложенъ въ дружбашко време. Нежеланието на г. министра да се излага българскиятъ производител на новъ тормозъ даде за резултатъ миналата година единъ законъ, отъ който цѣлото население е възхитено. Това е единъ голѣмъ активъ на правителството въ неговата финансова, данъчна политика. Азъ моля да не се измѣня на този принципъ, на това начало. За специалнитѣ култури може да се направи извѣстно изключение, защото тѣ, може да се каже, сж търговски култури, и можемъ да имъ туримъ единъ корективенъ данъкъ. Но, г-да, и тѣзи култури сж толкова много обложени по различни начини, че едва ли е възможно вече тѣхниятъ животъ. Вземете напр. тютюна: той е толкова много обложенъ съ различни данѣци, че производители тѣ вече не могатъ да го изнасятъ отъ България. Вземете гроздето: то е обложено съ толкова много проценти акцизъ и патентъ, че държавата, вмѣсто да има приходи, има загуби, защото много отъ хората, които се занимаваха съ лозарство, го напуснаха поради непоносимитѣ данѣчни тежести.

Ето защо, азъ моля г. министра да се съгласи земеделскитѣ произведени да не се облагатъ съ допълнителенъ данъкъ. Азъ предлагамъ въ този членъ, вмѣсто „недвижимитѣ имоти“ да се каже „локрипитѣ недвижими имоти“, а по-нататъкъ думитѣ „като покаже колко декара е самъ обработвалъ, колко отдалъ подъ наемъ“ да се изхвърлятъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Миналата година при разглеждането на закона за данъка върху общия доходъ азъ надѣлго и широко се спрѣхъ на онова, което поддържа сега г. Домузчиевъ, и направихъ конкретно предложение, по какъвъ начинъ да бѣде облагана земята у насъ. Въпрѣки твърдението тогава на нѣкои наши видни финансисти, че имотитѣ не могатъ да бѣдатъ облагани съ прогресивенъ данъкъ, азъ смѣтамъ, че у насъ това начало е прокарано въ закона за данъка върху сградитѣ и може прекрасно да се прокара и тукъ. Ние можемъ да освободимъ отъ облагане единъ минимумъ отъ 10—20 декара земя, а това което е надъ този минимумъ да се облага съ известенъ размѣръ поземеленъ налогъ въ увеличаваша се пропорция, напр. до 100 декара по 6—7 л., отъ 100 до 150 декара по 8—10 л. и т. н. — да има една градация, за да може по-големитѣ имения на земледѣлцитѣ да бѣдатъ обложени повече и да не се случва туй, което днесъ се констатира навсѣкжде: благодарение на измѣненитая, които направихме миналата година въ закона за данъка върху общия доходъ фактически беднитѣ селяни, дребнитѣ сжществуващи сж обложени повече, отколкото по-рано, а едритѣ земеделски стопанства сж фаворизирани. Отъ провѣрката, която направихъ, констатирахъ фрлантни случаи: едри земледѣлци, които миналата

година сж плащали 30 хиляди лева, тази година плащатъ само 7 хиляди лева поземеленъ данъкъ, а нѣкои дребни сжществуващи, които сж плащали миналата година 150—200 л., тази година плащатъ пакъ толкова. А туй прави впечатление. Очевидно е, че тукъ има едно несъответствие въ облагането — облагането не отговаря на подаденитѣ сили на данъкоплатцитѣ.

Понеже сега нѣмамъ възможность да направя миналогодишното си предложение, азъ моля Народното събрание да се съгласи да се върне този членъ въ финансовата комисия, тамъ да се занимаемъ повече съ този въпросъ и да намѣримъ единъ модусъ за облагането на земята, за да не става нужда земледѣлци, които претендиратъ повече отъ 100 декара земя, да даватъ декларации за ново облагане съ данъкъ отъ финансовитѣ органи, които често пакти действуватъ произволно, и пакъ да викаме, да разправяме, че ужъ сме въвели нова реформа. Целта на физка ще бѣде постигната, като обложимъ такива данъкоплатци съ прогресивенъ поземеленъ данъкъ.

Та, моля Народното събрание да се съгласи този членъ да се изприти въ комисията и тамъ да го разгледаме наново.

Председателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въпроситѣ, които се повдигатъ тукъ, сж отъ голѣма важность. Тѣ докосватъ самата сжщность на предлаганата въ настоящия законопроектъ система за облагане. Споредъ тая система, ние имаме едно обективно облагане: облагаме всѣки приходъ, независимо отъ личността и другитѣ ѝ приходи — това е то данъкътъ за занятие.

Ние ще имаме завършенъ напълно настоящия законопроектъ само тогава, когато данъкътъ за занятие включи приходитѣ отъ земята, т. е. поземелния данъкъ. Единъ денъ и това ще стане и тогава ще имаме въ обективното облагане: приходъ отъ земя, приходъ отъ търговия, приходъ отъ служебни занятия, приходъ отъ капитал и пр. Това е то завършеното обективно облагане. Новото тукъ е, че облагането е пропорционално, безъ прогресия. Въ никой отъ тѣзи основни данѣци нѣма прогресия, всички сж пропорционални; както данъкътъ за занятие, тѣй сжщо и поземелниятъ данъкъ, сж пропорционални. Ние третираме еднакво всички данѣкоплатци; за насъ нѣма земледѣлци, нѣма селяни и граждани — третираме всички еднакво и ги облагаме съ единъ основенъ пропорционаленъ данъкъ.

Но понеже съ пропорцията не можемъ да постигнемъ физкалната справедливость, търсимъ единъ корективъ и го намираме въ този именно субективенъ допълнителенъ данъкъ върху глобалния, общия доходъ. Тоя данъкъ е субективенъ; съ него ние отиваме къмъ персонализация на данъка. Ние държимъ смѣтка за личността, за всичкитѣ нейни доходи, и тогава я облагаме като личность съ дадено приходно състояние. Тоя субективенъ данъкъ, подчертавамъ, е единъ корективъ, съ който достигамо до по-голѣма физкална справедливость. Този вторъ данъкъ е прогресивенъ. Прогресиията обхваща цѣлия доходъ надъ 100.000 л.

В. Домузчиевъ (н. л): Какъ ще опредѣлите дали единъ земледѣлецъ има 100 хиляди или 500 хиляди лева годишенъ приходъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Намъ се казва, че съ това ние забавяме самто облагане. Г. Домузчиевъ знае, че при тази норма, която ние имаме — 100.000 л. — отъ нашитѣ селски стопанства, които сж 630 хиляди, ще бѣдатъ обложени съ поземеленъ данъкъ, безъ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, 610 хиляди стопанства. А съ данъкъ върху общия доходъ ще бѣдатъ обложени максимумъ 20 хиляди селски стопанства. Това сж стопанства съ чистъ доходъ по-голѣмъ отъ 100 хиляди лева; това сж голѣми стопанства, за които не е мъчно да даватъ декларации. Тѣ могатъ да даватъ декларации, защото ще иматъ смѣтководства. Тѣй че ние не нажъриваме сжщността на реформата съ поземелния данъкъ, която прокарахме презъ миналата сесия.

В. Домузчиевъ (н. л): Има земледѣлци, главниятъ поминъкъ на които е земледѣлието, но които иматъ и странични занятия. Вие ще ги наказвате да напуснатъ страничните занятия; това е непрактично.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ст): Ние сме таме, че лицата, които имат част доход над 100 хиляди лева, трябва да плащат нещо повече и трябва да приложим към тях прогресията. Това е то фискалната справедливост. Това е необходимо и ние го прокарваме със съзнанието, че правим едно добро дело.

Колкото се отнася до втория въпрос — за справедливостта при облагането — ще обърна вниманието на г. Домучиева на това, че ние, както ще видите по-късно, предвидяхме един състав на облагателните комисии, който представлява голъма гаранция за данъкоплатците. Ние дори ги издигнахме до положението на юрисдикти — както е например контролната комисия — съ председател съдия. По такъв начин всички произволи, които имаше до днес, ще бъдат премахнати.

Председателът: Има думата народният представител г. Петко Стоянов.

П. Стоянов (р): Г. г. народни представители! Въ чл. 37 на законопроекта не се третира този въпрос, за който господата преди малко приказваха. Въ този член е изложена процедурата по спредълването на данъка, казано е кой подава декларация и какво е длъжен да отбележи въ нея. Въпросът, който се разисква, се отнася собствено до това, дали покрай поземелният данък и данъкът за занятия, може и трябва да бъде въведен и един допълнителен данък върху общия доход, какъвто се предвижда въ настоящия законопроект. Азъ собствено не мога да разбера следното.

Както господата, които говореха, така и господата, които са работили по изготвяването на настоящия законопроект, се стремят към едно: декларации да не се подават. Но ние виждаме, г-да, че колкото и да бъдете от декларацията, тя иде, тя ви се налага. Недейте си прави илюзии, недейте си прави комплименти, че съ въвеждането миналата година на поземелния данък е направена една голъма социална реформа. Ние трябва да знаем, че въ току-що закрития конгресъ на лозаритъ и овощаритъ, отъ делегатитъ, които вземаха думата, се констатира, че днес при облагането съ поземелен данък се върши решително контрабанда, а именно: мнозина, които плащат поземелен данък за 10—12 декара лозя, въ същност притежават по 40—50 декара, а за декаритъ надъ 10—12, за които не съ декларирали на времето си, днес не плащат абсолютно никакъв данък.

Н. Пждарев (д. ст): Това говори зле за администрацията.

П. Стоянов (р): Не само за администрацията. — Защо става всичко това? Загуй, защото тази реформа се въведе само от желанието да се облекчи администрацията, която била претрупана съ много работа.

Администрацията никога не е била претрупана. Нейната длъжност е да работи, да работи всекога, когато е изтребено, за да вземе от данъкоплатеца това, което държавата има право да вземе от него по закон. Въведе се едно механическо увеличаване 4 пъти на онова, което се вземаше до премахването на закона за данъка върху земята. Ония облози, които бяха установени преди войнитъ, днес се вземат въ 16 пъти по-голям размър. Когато говорихъ тукъ по законопроекта за данъка за занятие, казахъ отъ тази трибуна, че има лица, както бйше случая съ хора отъ Плъвенско, които съ задължени да плащат данъци за земи, които тй въ настоящия моментъ не притежават — всичко благополучно изчезнало, разпродадено — заради туй, защото се оставят старитъ цифри. И сега да се приказва, че неподдаването на декларация е нещо великолъпно, това е една работа, която не отговаря на действителността.

Безъ декларация, г. г. народни представители, въ една конституционно-парламентарна държава не може да има редовно облагане. И ако администрацията не може да манипулира съ декларациитъ, тя трябва да бъде възпитана, обучена и най-после заставена — ако не може по другъ начинъ — да умъе да манипулира съ тѣхъ.

Допълнителният данък, казвате вие, се налага отъ пудата за субективизация въ облагането, за по-голъма справедливост. Следователно, тукъ трябва да се вземе за основа декларацията. Азъ още на времето си заявихъ — и днес имате сащото положение — че не можете да забърнете декларацията.

Обаче тогава възрази: „Недейте поставя земеделска, недейте поставя занаятчията, изобщо българския гражданинъ, въ положението той самъ да си прави сметките — да дава декларация една година, когато има урожай, когато е добилъ нещо, когато има добри цени, а друга година да не дава“. Въ началото, когато трябва да подаде декларация, данъкоплатецътъ може би още не знае какви ще бъдат ценитъ; гй ще му бъдат известни тогава, когато той продаде реколтата си, неговият доходъ ще му стане известенъ накрая, когато продаде произведенията си — а той плаща данък за това, което предварително е декларира. Въ какъ единъ данъкоплатецъ ще бъде поставенъ подъ този дамоклиевъ мечъ, да не знае какво да прави: да дава ли декларация или да не дава? Избавете гражданитъ отъ подаването на такива декларации, които тй не знаятъ кога съ длъжни да ги подадатъ и кога не. Ние казвате: щомъ доходътъ е надъ 100 хиляди лева, трябва да подаде декларация. Ако има изгледи тазгодишната реколта да бъде продадена по низки цени и данъкоплатецътъ е предъ перспективата да не реализира този доходъ, тогава, да подава декларация, ще бъде свършено излишно. И обратното. Миналата година тютюнопроизводителитъ съ дали декларации за доходитъ имъ отъ произведения тютюнъ. Обаче тютюнитъ и до днесъ не съ продадени, стоятъ въ тѣхнитъ къщи или съ дадени на депозитъ въ тютюневи складове; значи, въпрѣки че съ подали декларация, че иматъ доходи, въ същностъ нѣматъ доходи.

Тази бъркотия се явява отъ това, че не се манипулира правилно съ данъчната материя. Трябва всеки единъ данъкоплатецъ да подава декларация. Вие можете да освободите едно голъмо количество граждани отъ подаването на декларации, като заставите финансовиятъ органъ да отиде да получи извънешното, да получи изповѣдта на всеки данъкоплатецъ. Може да се констатира отъ една комисия, че данъкоплатецътъ има отъ това толкова, отъ онова толкова, въроятитъ цени съ такова, да направи заключение за дохода из данъкоплатеца, и споредъ дохода му да го застави или не да подаде декларация. Въ такъвъ случай вие ще постъпите тѣй, както правятъ въ културнитъ страни. Агентътъ на фиска, комисията, която ще чуе изповѣдта на данъкоплатеца, ще направи изчисление какъвъ данъкъ той трябва да плати, и по-нататъкъ да бъде освободенъ отъ всекакви грижи.

Когато определите по голъмъ екзистенциен минимумъ, ще бъдатъ освободени отъ плащане на данъкъ една по-голъма категория данъкоплатци; останалитъ обезателно ще трябва да подаватъ декларация. Въ такъвъ случай фискалната властъ ще може да манипулира по-добре, защото ще има работа съ по-голъми доходи и съ по-малко число данъкоплатци. Така както е редактиранъ чл. 37, съ онази идея, която е турена въ основата на тритъ сумирани законопроекта, всеки данъкоплатецъ е поставенъ подъ терора на финансовия агентъ; въ всеки моментъ финансовиятъ агентъ може да се яви и да му каже: „Ти имашъ повече отъ 100 хиляди лева годишенъ доходъ, а не си подад декларация“, ще последватъ санкции, а подиръ това отивай въ комисиятъ, отивай въ Административния съдъ и търп справедливост! Г. министърътъ, по неговия законъ за събиране на данъцитъ, ще събира данъцитъ щомъ съ произнесе комисията.

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. ст): Следъ като се произнесе контролната комисия.

П. Стоянов (р): Разбира се, следъ като се произнесе контролната комисия. А подиръ това ще отивате да се разправяте, ако комисията е постъпила неправилно.

Не тормозете българскитъ граждани. Вие искате да унищожите декларациитъ, за да ги освободите отъ тормозъ, а ето къде е тормоза. Издигнете напъла фискална властъ до положението на една просветена, демократическа, конституционна фискална власт, ликвидирайте съ всички остатъци на миналото, и тогава вие ще изгызете отъ този чакмакъ-скакав. Недейте залъгва българския гражданинъ съ това, че гъмало да дава декларация, че не ще го оставите подъ терора на финансовия агентъ, който ще иска да го застави да плати нему, а не на фиска, не на държавата.

Сега по забележката къмъ чл. 37. По аналогия съ закона за данъкъ върху имоти придобити по безвъзмезденъ начинъ, въвежда се солидарната отговорностъ при изплащането на данъка. Това не може. Вие не можете да заставите единъ членъ на семейството да плаща данъцитъ на

цѣлото семейство. Вие можете да заставите — и това е свършено правилно, правятъ го навсѣкаде, и то си има своето основание — главата на семейството да декларира всички доходи на членоветъ на семейството, които живѣятъ заедно, защото тѣ правятъ едни разности и въ резултатъ на това правятъ спестявания. Навсѣкаде тия доходи се деклариратъ съвкупно, за да бждатъ обложени съ по-голямъ процентъ. Това е свършено право, то е резонно, то е правилно, то е въ полза на дребния данѣкоплатецъ, то е въ полза и на фиска. Когато бащата и синътъ живѣятъ заедно въ едно семейство, тѣ иматъ общи разности, които сж по-малки отъ разноститъ, които биха направили, ако живѣха отдѣлно. Следователно, тѣ иматъ по-голямъ остатъци и сж длъжни да платятъ повече на фиска. Това е свършено правилно.

Но да заставите вие сина, който живѣе заедно съ баща си въ едно семейство и допринася, между другото, за къщата издръжка, да плащъ и данѣцитъ на баща си или на цѣлото семейство, това не може да прави честь на никое законодателство, то не трѣбва да фигурира и въ нашето. Въ това отношение трѣбва да бждемъ наясно. Вземете друга една метода: изчислете данѣка по по-голямия процентъ, и задължете всѣки споредъ това какъвъ доходъ има. Виждате какъвъ доходъ има бащата, какъвъ синътъ, какъвъ сестрата и пр., които живѣятъ въ едно семейство, на всѣкиго съответно изчислявате данѣка по по-голямия процентъ, и по него го задължавате. Споредъ чл. 69 отъ българската конституция, българскитъ граждани плащатъ лично данѣцитъ си, тѣ не могатъ да плащатъ за никого друго данѣци. Вие искате да се гарантирате. Смисльтъ на тая забележка е този: г. финансовиятъ бирникъ да не се разправя съ много души, ами да се разправя съ едно, да си избере когото иска отъ 7-тѣ или 8-тѣ души, които живѣятъ въ едно семейство, да го хване за яката да плати за всички други. Таква улеснение на почитаеми тѣ г. бирници не можемъ да правимъ. Солидарно задължение по изплащане на данѣцитъ не може да бжде допуснато, защото то е въ противоречие съ основния принципъ, прокаранъ въ нашата данѣчна система и съ постановленията на нашата конституция. Заради туй азъ предлагамъ цѣлата забележка къмъ чл. 37 да се премахне — както казахъ и при първото четене. Или пъкъ направете друго нѣщо: следъ като установите отъ общото деклариране дохода на семейството, обложете съ съответния по високъ процентъ дохода на всѣки единъ отъ членоветъ му. По такъвъ начинъ всѣки единъ ще бжде задълженъ само съ своя личенъ данѣкъ, а същевременно и интереситъ на фиска ще бждатъ осигурени. Но това е процедура, която поради сложността не може да бжде приета. Азъ казвамъ: щомъ шефътъ на семейството декларира, той трѣбва и да плаща. Защо? Защото спойката, г-да, между членоветъ на едно семейство, на едно стопанство, е голѣма, органическа. Тамъ може да има даже и нераздѣлено още владение на имотитъ и, следователно, има всички гаранции за фиска да си получи своето. Но солидарното плащане на данѣцитъ въ този случай е една варваризация, едно излишно малтретиране на членоветъ на семейството.

И затуй азъ предлагамъ забележката къмъ чл. 37 да се премахне.

Председателъ: Дайте писмено Вашето предложение.

П. Стояновъ (р): Предлагамъ да се премахне забележката къмъ чл. 37.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Василъ Домузчиевъ.

В. Домузчиевъ (н. л): Азъ правя предложение тази забележка да добие следната редакция: „Всѣки членъ отъ семейството плаща отъ опредѣления общъ данѣкъ принадлежащата му се пропорционална частъ на декларирания доходъ.“

С. Костурковъ (р): Знаете ли каква работа на фиска ще се създаде, ако се присме туй предложението? То би било страшно. Толкова разходи ще станатъ по тая работа, че доходитъ нѣма да стигнатъ. Оставете, за Бога, не правете това предложението!

Председателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Туй, което се поддържа отъ г. проф. Стояновъ, би имало смисълъ, при ста-

рия текстъ въ закона за общия доходъ относително подаванетоъ на декларация. Но ние минахме чл. 22 отъ законопроекта, който опредѣля точно кога се подава обща декларация. Когато отдѣлни членове отъ семейството иматъ отдѣленъ доходъ, той доходъ не фигурира въ общата декларация; ако единъ отъ членоветъ на семейството е чиновникъ, той ще си даде отдѣлна декларация за отдѣлно облагане. Споредъ чл. 22 ще облагаме общо само доходитъ на тия членове на семейството, които участвуватъ въ общото стопанство; значи — когато има една стопанска връзка между тѣхъ, а не само една случайна такава — понеже живѣели заедно.

К. Кънчевъ (д. ст): Ще държишъ отговоренъ главата на семейството.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Ще държишъ отговоренъ за данѣка който и да било членъ отъ стопанската единица, защото иначе може да стане едно фиктивно прехвърляне, за да се ошети фискалъ. Този, който има доходъ отъ чиновничество или отъ нѣкой занаятъ, той ще си подаде отдѣлна декларация. Той не влиза въ общата декларация и отъ него не може да се вземе данѣкътъ на цѣлото семейство; тази опасностъ е изключена съ алинея трета отъ чл. 22.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Пиронковъ.

А. Пиронковъ (д. ст): Г. г. народни представители! Споредъ стария законъ за общия доходъ, доходитъ на членоветъ на цѣлото семейство се групираха въ едно, за да може да се получи по-големо процентно облагане. Въ настоящия законопроектъ гози принципъ не е прокаранъ. Напротивъ, казано е въ алинея трета отъ чл. 22, че членоветъ на семейството, които иматъ отдѣлни отъ общото стопанство доходи, подаватъ отдѣлни декларации за своя доходъ. Въ такъвъ случай, забележката на чл. 37 става безпредметна.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Тя е умѣтна.

А. Пиронковъ (д. ст): Ще обясня защо е безпредметна. Главата на семейството е, който притежава имота, той е, който държи кесията, той е, тѣй да се каже, непосредствениятъ стопанинъ, и той трѣбва да бжде държанъ отговоренъ за плащането на данѣка. При солидарното плащане на данѣка добросъвестниятъ членъ на семейството, ще плаща за смѣтка на недобросъвестнитъ. Главата на семейството е стопанинътъ, той има имота, той ще плати. Солидарното плащане на данѣцитъ ще бжде претекстъ за бирничитъ да създаватъ трудности на данѣкоплатцитъ. Единъ членъ на семейството поради това, че има страначенъ доходъ, подава отдѣлна декларация; но бащата погрѣшно е показалъ въ общата декларация, като членъ на семейството; бирничитъ ще му каже: „Ти не можешъ да оперирашъ съ твоя партия, защото фигурирашъ въ общата декларация“. Намирамъ, че тая работа нѣма да донесе резултати за държавата; напротивъ, ще се създадатъ само трудности въ прилагането на закона и трудности за гражданитъ.

Ето защо, и азъ се присъединявамъ къмъ направеното предложение въ смисълъ: да се изхвърли забележката къмъ чл. 37 като неполезна.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Полза техническа и полза фискална отъ тая забележка ще има. Злоупотрѣбления ставатъ. Но за да се не създаватъ изданиши неприятности на нѣкои добросъвестни членове отъ семейството, които могатъ да бждатъ заставени отъ финансовитъ органи да плащатъ данѣцитъ на недобросъвестнитъ, както вие изтъкнахте, на забележката не държа — тя може да се премахне. Но че полза ще има отъ тая забележка отъ гледна точка на езекуцията на данѣка, въ това отношение не може да има съмнение. Обаче настоява се да се даде това облекчение — нѣмамъ нищо противъ. Най-сетне това е нѣщо ново прокарано въ нашето законодателство — можемъ да го изоставимъ.

Азъ искамъ само да направя нѣкои бележки по спора, който се повдигна, за декларациитъ. Тоя споръ, струва ми се, че се изживѣ въ принципалнитъ, общитъ дебати по

законопроекта, и нѣмалъ защо, бихъ казалъ, съ такъвъ традиционенъ патосъ да се засѣга една тема, която не е толкова шекотлива. Обстоятелството, че ние съ този законъ освобождаваме 650 хиляди данъкоплатци отъ подаване на декларации, показва, че вършимъ една полезна работа. Някой никога не е твърдилъ, че декларацията ще изчезне и никой не е създавалъ тия изложби за данъкоплатците въ България, че декларационниятъ принципъ изгуби е умрялъ. Вие видѣхте за кои данъкоплатци си остава задължението да подаватъ декларация. Г. г. народни представители! Декларацията остава само за данъкоплатци, които иматъ реаленъ — забележете, „реаленъ“ — чистъ доходъ отъ 100.000 л. нагоре. Въ законопроекта бѣше само 60.000 л., но азъ се съгласихъ да бѣде 100.000 л. — съ голѣма мъжа, бихъ казалъ — защото така наречената социална справедливостъ по-скоро би била постигната, ако тая граница бѣше теглена по-ниско. Най-сетне трѣбва да се правятъ концесии на времето и да се спасява нашето стопанство и нашата данѣчна система.

Ощо по-малко е върло твърдението, че нѣкой е казалъ какво финансовата администрация не била свикнала да манипулира съ декларациите и затова тѣ съ осадени на аутодафе. За финансовата администрация — при всичките нейни пѣдъзи — манипулирането съ декларациите не е нѣщо мѣчно, но за данъкоплатеца съ неговата ниска култура — бихъ казалъ общо, духовна и стопанска — подаването на декларации се явява тежестъ.

И заради това, когато декларацията се запазва за такъвъ ограниченъ брой отъ данъкоплатци, азъ моля г. Домузчиева да не настоява на своето предложение. Привилегии за отдѣлни съсловия нѣма — докладчикътъ ви поясни. Въ това отношение ние инвелирираме всичките данъкоплатци, поставяме ги на една база. И азъ моля пакъ, това голѣмо облекчение, което се създава за нашите данъкоплатци — безъ изключение, отъ всички слоеве — да се вземе подъ внимание.

Моля, чл. 37 да бѣдъ принетъ така, както е. На забележката не държа.

В. Домузчиевъ (н. л.): Вие облагате лозята съ специаленъ законъ. Доходътъ, който се получава отъ лозята, или отъ нивите, посѣти съ оразъ, ще трѣбва ли да го прибавимъ отново къмъ общия си доходъ, за да се обложи още веднажъ?

Министъръ П. Тодоровъ: Ако общиятъ доходъ е надъ тази норма, 100.000 л., безспорно, ще се засегне.

Председателъ: Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Къмъ чл. 37 отъ законопроекта има предложение отъ г. Домузчиевъ въ следния смисълъ: следъ думите „отъ всѣки видъ занятие“ да се прибавятъ думите „отъ покрити недвижими имоти“, а думите „отъ недвижимите имоти, като покаже колко декара е самъ обработвалъ, колко е далъ подъ наемъ“ — да се зачеркнатъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Това нѣщо не може.

Председателъ: Които приематъ това предложение на г. Домузчиевъ, съ което не е съгласенъ г. министърътъ на финансите, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Петко Стояновъ, забележката къмъ чл. 37 да се зачеркне. Съ това предложение е съгласенъ и г. министърътъ на финансите. Които приематъ предложението на г. Петко Стояновъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ония отъ васъ, които приематъ чл. 37 съ току-що приетото измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Найденовъ)

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„В. По данѣка на дружествата“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 38. Всѣка година до единъ месецъ отъ редовното годишно събрание на акционерите, управлението на дру-

жеството подава на мѣстния данъченъ началникъ декларация, придружена отъ единъ екземпляръ отъ баланса и по единъ екземпляръ отъ: докладите на управителния и провѣрителния съвети, протокола на годишното събрание и ведомостъ за общиятъ разноски. Срокътъ за подаване декларацията и другите книжа за клоновете на чуждестранните дружества е два месеца отъ датата на годишното събрание.

Дружеството е длъжно да свика общото годишно събрание за одобрение баланса най-късно до 1 юний, освенъ въ случая на непреодолими пречки. Дружеството, на което операционната година, поради естеството на работата му, не съвпада съ календарната година, подава декларация съ изискуемите приложения въ едномесеченъ срокъ следъ годишното събрание, но не по-късно отъ 1 ноември. Въ този случай данъкътъ се събира по размѣра на същия за предшестващата година, като отпосле става изравняването.

„Забележка. Длъжни съ да подаватъ ежегодно декларации съ приложенията и дружествата, занимаващи се съ индустрия и ползващи се съ специални облаги, кооперативните сдружения, макаръ че размѣрътъ на годишната имъ печалба не надмива 10.000 л., както и дружествата въ ликвидация. Намалението данѣка на първиятъ етапъ отъ данѣчния началникъ следъ като представятъ удостоверение отъ Министерството на търговията, а освободжението на останалите — съ специално решение на първоначалната комисия“.

Х. Мирски (д.): Въ забележката къмъ този членъ, вмѣсто „Министерството на търговията“ да се каже „Министерството на търговията, промишлеността и труда“. както е наименованието на самото министерство.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ чл. 38 съ предложената отъ г. Мирски поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 39. Данъкътъ на клоновете на чуждестранните дружества, подлежащи на общественъ контролъ, се налага върху реализираните въ страната облагаеми печалби по представената равностѣпка или по начина, упоменатъ въ алинея втора на чл. 31 на закона. За основенъ капиталъ се взема внесенятъ въ страната капиталъ и депозираниятъ залогъ за съществуванетоъ имъ.“

Мѣстни и чуждестранни дружества, занимаващи се съ търговия въ страната, се облагатъ съ данѣка за собствена търговия, макаръ и да съ декларирани, че работятъ на комисионни начала за смѣтка на чуждестранни фирми и дружества“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ чл. 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Г. Общи положения по определяне на данѣците“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 40. Мѣстните търговски и индустриални предприятия, подлежащи на данѣкъ, въ които участвуватъ на консорциални начала чужденци или частни банки, дружества и пр., имащи седалищата си въ чужбина, съ длъжни двадесетъ дни следъ приключване годишните си баланси да подадатъ декларация за приходите принадлежащи се на чужденците, за да бѣдатъ обложени съ данѣкъ. Мѣстната фирма е отговорна като данъкоплатецъ, както за подаване на декларацията, така и за изплащането на данѣка.“

Мѣстни консорциуми, въ които участвуватъ чужденци или банки и дружества съ седалища въ чужбина, съ длъжни да подаватъ установените декларации за дохода на тия чужденци (лица или дружества) отъ участника имъ въ тѣхъ най-късно двадесетъ дни отъ приключването на балансите, за да се определя данъкътъ имъ. За неподдаване декларация и за изплащането следующия се данѣкъ на чужденците е отговорно управителното тѣло на консорциума.“

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стояновъ

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Въ чл. 40, както и въ чл. 39, има много важни наредби. Чл. 39, който току-що беше приетъ, засяга ония чуждестранни фирми, които иматъ филиали тукъ, и които съвършено открито или прикрито вършатъ търговия, и които за да избегнатъ плащането данъкъ, деклариратъ, че вършатъ търговия на комисионни начала. Чл. 40, въ първата алинея, урежда облагането печалбитъ на сѣия мѣстни търговски и индустриални предприятия, въ които влизатъ на консорциални начала чужденци или частни банки, дружества и пр. Памачи седалищата си въ чужбина, а въ втората алинея — облагането на мѣстни консорциуми, съставени отъ чуждестранни фирми отъ различни категории и различно устройство. Консорциумитъ — така се прие у насъ този терминъ, и не можемъ да го избегнемъ — вършатъ за по-продължително или за по-кратко време известна деятелностъ въ известна областъ на нашето стопанство. Въ нашата страна се обрисуваха много такива стопански обекти, които привличатъ чужденцитъ у насъ и насърчаватъ нашитъ мѣстни търговци, фирми и банки да създаватъ такива консорциуми, да извършватъ известни сдѣлки въ известенъ периодъ отъ време и да реализиратъ известни печалби. Тѣзи консорциуми, които сж въ сѣщностъ най-важнитъ въ нашия стопански животъ днесъ, които — нека не се зловиди никому — засилватъ въ най-голяма степенъ спекулацията, която дава своето отражение въ най-варварски видъ, като лишавя производителитъ въ нашата страна отъ възможността да намѣрятъ по-добра цена и по-добро пласиране на своитъ продукти. Тия именни консорциуми сж, които въ най-голяма степенъ могатъ да създадатъ раздробенно въ обществото, явявайки се съ такива страхи въ своята дейностъ. Фискътъ не може да ги изостави. Въ много отношения фискътъ се опитваше да ги подведе подъ единъ рѣжимъ. Това не можеше да стане, защото колкото сж крути и изобретателни въ това, което си поставятъ за целъ, колкото сж силни съ капиталитъ и връзкитъ, които иматъ, толкова сж бързи, мимолѣтни и неуловими за фиска. Вследствие на това, по отношение на тѣхъ фискътъ е длъженъ да прояви своята сила, мощъ и съобразителностъ по единъ начинъ, който да ги лиши отъ възможността да избѣгнатъ отъ плащане на данъкъ.

Отъ друга страна, азъ не мога да възприема изцѣло мисълта, че трѣбва едно безконтролно, безскрупулно преследване на тия консорциуми, защото много отъ тѣхъ, сж силни съ връзкитъ си съ чуждитъ пазари, създаватъ пазари и за нашитъ артикули въ чужбина, и често пакти доставятъ въ страната продукти на ниски цени. Въ края на крайщата за фиска възросеть се свежда къмъ това: печалбитъ, които се реализиратъ отъ тѣзи консорциуми, да бъдатъ декларирани и обложени. Въ чл. 40 е приетъ принципътъ на раздѣлното облагане. Тамъ е казано: консорциуми, въ които участвуватъ чужденци или частни банки и дружества, съ седалища въ чужбина, сж длъжни да плащатъ данъкъ за онова, което сж реализирали отъ една или цѣль редъ сдѣлки за известенъ периодъ време. Чуждестраннитъ фирми, които влизатъ въ такива консорциуми, трѣбва да дадатъ своитъ декларации. Ако не подадатъ таква и не си платятъ данъка, отговарятъ тѣхнитъ съдружници, така да кажемъ, въ широкъ смисълъ на думата.

Азъ мисля, че въ този случай, този принципъ на раздѣлно третиране трѣбва да бѣде изоставенъ, защото той нѣма да даде резултати. Мисля, че въ това отношение ще бѣде по-правилно, ако се постѣпи по аналогия, така както се постѣпва съ събирателнитъ дружества. Не мога да си спомня въ кой членъ се говореше за събирателнитъ дружества, но въ него се постановява, че всѣки отдѣленъ членъ на събирателното дружество не декларира данъка си, а цѣлото събирателно дружество декларира изцѣло, независимо отъ това, че тѣзи дружества нѣматъ юридическа личностъ. Фискътъ прави тази абстракция отъ правно-публично гледище и за себе си ги възвежда въ квази-юридическа личностъ въ фискално отношение, и казва: ще декларирате, ще платите изцѣло данъка, а какъ ще разпредѣлите помежду си данъка, на какви начала сте въ това съдружие, съ какъвъ капиталъ участвува всѣки и съ какъвъ процентъ печалба се ползува, това насъ, фиска, не ни интересува. Принципъ е, всѣки единъ да плаща данъкъ за онова, което той лично притежава и печели. Този принципъ е възприетъ и въ чл. 10. Но азъ мисля, че колкото той е неподходящъ за събирателнитъ дружества въ страната, толкова е по-неподходящъ за тѣзи консорциуми, и особено когато въ тѣхъ влизатъ чужденци.

Азъ не правя конкретно предложение, но изказвамъ своитъ сѣмждения и смѣтамъ, че на третото четене може да се направя предложение. Азъ смѣтамъ, че ще бѣде много по-добре, ако се приеме това начало, пою всички мѣстни търговски и индустриални предприятия, въ които участвуватъ на консорциални начала, чужденци или частни банки, дружества и пр., да деклариратъ и плащатъ данъкъ за всѣки сдѣлки, които тѣ сж извършили на таква консорциални начала за печалбитъ, които сж реализирали, а тѣмъ да бѣде предоставено сами помежду си да определятъ всѣки по отдѣлно колко ще плати. Тогава чужденцитъ ще бъдатъ освободени да подаватъ декларации, тогава и банцитъ ще бъдатъ освободени, всичко ще бѣде опростено и фискътъ ще има предъ себе си единъ — този, който е въ управлението на консорциума — и по отношение на него ще употреби всѣчки мѣрки, за да опредѣли обекта на данъка, размѣра на данъка и начина на неговото събиране.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Това, което поддържа г. Стояновъ, е въ нашето разбиране. Така и ние разбираме — че консорциумътъ се облага като едно колективно тѣло. Чл. 40 се отнася не до самото облагане, а до начина на събирането на данъка. Понеже консорциумътъ не представлява една юридическа личностъ, каквато е събирателното дружество, която можемъ да ексекутираме, често пакти при ексекуция трѣбва да диримъ отдѣлнитъ членове на консорциума, защото като цѣло той не сѣществува по закона. А когато има въ консорциума чужденци, понеже тѣхъ не можемъ да ги търсимъ, ние задължаваме мѣстната фирма или управителното тѣло на консорциума, вмѣсто тѣхъ да декларира и да внесе данъка. Това целимъ съ чл. 40. Принципътъ, който поддържа г. Стояновъ, ние го възприехме. Ние ще облагаме консорциума като едно цѣло. Отговорността на мѣстната фирма или управителното тѣло на консорциума за плащането на данъка е съ целъ да обложимъ печалбитъ на чужденцитъ, защото не можемъ да държимъ отговоренъ консорциума, тѣй като той не е юридическа личностъ, както събирателното дружество.

А. Ляпчевъ (д. ст): Касае се до откриване на данъкоплатитѣ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст): Нѣма какво да прибавя, ясно е.

Д. Тодоровъ (д. ст): Струва ми се, че тукъ една фраза е негладка и трѣбва да се промѣни. Казано е: (Чете) „За неподаване декларация и за плащането следующия се данъкъ на чужденцитъ е отговорно управителното тѣло на консорциума“. Азъ мисля, че мисълта е „за неподаване и за неплащане данъка отъ чужденцитъ“ и затова предлагамъ вмѣсто „плащане“ да се каже „неплащане“.

В. Домузчиевъ (н. л): За неплащане отговорностъ нѣма.

Министъръ П. Тодоровъ: Въ обикновения езикъ върви, но както е тукъ е по-добре.

Д. Тодоровъ (д. ст): Трѣбва да кажете „за подаване декларация“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): По-умѣстно е да се каже „за подаване и заплащане“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Които приематъ предложена поправка отъ г. Димитъръ Тодоровъ, въ края на чл. 40, вмѣсто „за неподаване“ да се каже „за подаване“, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 40 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 41. Данъкоплатецътъ е длъженъ да попълни всѣчки графи на декларацията и да отговори върно и точно, безъ да укрива нѣщо. Ако не попълни нѣкоя графа и не отговори на нѣкои въпроси, данъчната властъ събира данъцитъ по тѣхъ сведения сама.“

Председателстваващ Н. Найденов: Който приема чл. 41, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 42. Декларациите се подават срещу разписка на данъчния началник и на опълномощеният от него лица, а там, дето няма данъчно управление — на местния кмет или на опълномощеният от него лица.

Ако някое лице отсъства по уважителни причини през времето, когато тече срокът, декларацията може да се подаде и подписа от пълномощник или член на семейството му. Декларациите на неграмотните или малограмотните данъкоплатци се написват безплатно в общинските управления.“

Х. Мирски (д): Въ втория ред на първата алинея съюзът „и“ трябва да стане „или“.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): Да, прави сте, трябва да се каже „или“.

Председателстваващ Н. Найденов: Който приема предложението на г. Мирски съюзът „и“ да стане „или“, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема. Който приема чл. 42 заедно с приетата поправка, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 43. Подадените декларации се припописват от лицето, натоварено с приемането им, и се вписват в специални списъци при самото им подаване.

Във последния ден на срока, след вписване последната подадена декларация, лицето, което приема декларацията, поставя датата и се подписва. Тази завърка се припописва от данъчния началник или респективно за селските общини, от общинския кмет и главния учител или друго длъжностно лице от друго учреждение.

Забележка. Декларациите по данъка на дружествата с приложението им се подават направо до съответния данъчен началник.“

Председателстваващ Н. Найденов: Който приема чл. 43, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 44. Общинските кметове в селата, като получават декларациите, свикват общинския съвет, който ги преглежда, и, ако намъри опущения и невърности в тях, повиква подателят им, за да ги изправят. Това изправление трябва да стане най-късно седем дни след срока за подаване декларациите. Пет дни след това общинският кмет съобщава на данъчния началник, че декларациите са готови за проверка от финансовите власти. След проверка им от последните, кметът е длъжен да ги препрати в петдневен срок, заедно с списъка им, на данъчния началник.“

Смъгнахме, че общинският съвет, който познава доходите на селяните, може да корегира известни неправилности, за да се избегнат несправдливостите и оплакванията.

Председателстваващ Н. Найденов: Който приема чл. 44, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 45. Декларациите се проверяват от данъчната власт по всички възможни начини: чрез събиране сведения от общинските власти, учреждения, банки, търговско-индустриални заведения, частни лица, търговски книги и пр.“

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Васил Домузчиев.

В. Домузчиев (п. л): Г. г. народни представители! Мисълта на чл. 45 е права, обаче приложението ѝ на дъло е съ много лоши последици за данъкоплатците. Казано е: „Декларациите се проверяват от данъчната власт по всички възможни начини“. Туй „по всички възможни начини“ е много обширно.

Д. Тодоров (д. сг): Изброяват се начините.

В. Домузчиев (п. л): Ама на края има „и пр.“ Най-често агентът пише: „Според събраните от мене сведения, доходът му е такъв“. Ама откъде и какъ е черпил тѣзи сведения, никъде не пише. И напоследък Административният съд отмяна такива облагания, щом не е указан точно източникът на сведенията. За да се избегнат въ бъдеще такива обжалвания за неправилно събрани сведения или неуказване източника на сведенията, азъ мисля, че би било добре този член да се попълни въ смисъл, че сведенията, които се дават за увеличение на дохода, да бъдат под формата на дознание.

Какъ така ще даде право на агента да събира сведения по всички възможни начини? Той ще пише: „По всички възможни начини събрах сведения“. Тогава какъ азъ, данъкоплатецът, ще мога да увѣря фискалната власт, че сведенията на този агентъ са вѣрни, надут и клеветнически. Ако въ закона е казано „по всички възможни начини“ и ако се оставятъ всевъзможните сведения за размѣра на дохода на субективната преценка на агента, какъ ще може да се провери доколко тѣзи сведения са вѣрни? Азъ лично имахъ такъвъ случай. Агентътъ отива и казва: „Неправилна е жалбата, само отъ едно дѣло е взелъ 50.000 л.“ Азъ давамъ заявление и казвамъ: „Г. началникъ, моля Вашия агентъ да каже отъ кого съмъ взелъ тѣзи 50.000 л.; азъ ще ги подаря на училището“. „Началникътъ вика агента, пита го и той казва: „Не мога да кажа, защото човѣкътъ ми каза да не казвамъ“. Какъ може така да се събиратъ сведения? Това е единъ произволъ, на който не можете да турите никакъвъ контролъ.

Ето защо, този, който събира сведенията, нека има моралния куражъ да приеме отговорността, че са вѣрни и да се подпише подъ тѣзи сведения. Също и тѣзи, които даватъ сведенията, да се подписватъ. Всичко друго е клевета, то е изнудване на хората. Ще му рече: или ми дай 50.000 л., или ще пиша, че имашъ 150.000 л. приходъ. Има пълнез субективизъмъ, има пълнез произволъ, и ако теглимъ отъ фискалните облагания, то е вследствие тия събирания по всевъзможни начини на сведения за дохода. Виждатъ те, че добре живѣешъ, наредилъ си си живота, тъй както други съ много пари не могатъ да се наредятъ, и казватъ: „А, той има много“. Пиши: 100 хиляди, 300 хиляди, толкова доходъ има споредъ събраните сведения? И кой е въ състояние да провери сведенията на агента? Контролната комисия ще ти друсне единъ данъкъ и види та обжалвай предъ Административния съдъ, когато данъкътъ е вече събранъ. Могатъ да те опросятъ недобросъвестните агенти, ако желаятъ. Азъ не искамъ да обвинявамъ всички финансови агенти въ недобросъвестност, но пазете злото да не засегне единъ, защото единъ, засегнатъ, всички ще теглимъ — днесъ азъ, утре компанията. Понеже днесъ искаме да създадемъ единъ законъ, който да ограничи този произволенъ начинъ на облагане повече доходъ, отколкото е декларираниятъ, азъ ще моля, агентътъ, който ще събира тия сведения, да поема отговорностъ съ подписа си, и лицето, което е дало сведенията, да подпише съобщението подъ формата на дознание, или както щете го наречете, че това е доходътъ на облаганото лице. Всичко друго ще бѣде произволъ. И азъ съмъ убеденъ, че ще намалите половината отъ клеветническите доноси, че този ималъ такъвъ доходъ, онзи ималъ някакъвъ доходъ, щомъ поставишъ доносчиците при такова положение, да подписватъ сведенията, които даватъ. Ако не подпишатъ, тогава лъжатъ. Така ще гарантираме данъкоплатците отъ този произволъ, да се събиратъ сведения за дохода имъ отъ компните.

Азъ моля накрая на члена да се прибавятъ думите: „като тия сведения се завѣрятъ съ подписа на лицата, които даватъ сведенията и които събиратъ сведенията“.

П. Стоянов (р): Да бъдатъ мотивирани.

В. Домузчиев (п. л): Хайде и това да приемемъ — да бъдатъ мотивирани, да бѣде показано откъде са събрани сведенията. Трѣбва да се укаже отъ финансовия агентъ коѣ лице му дава сведенията. Напр. агентътъ да мотивира така: отъ събраните сведения въ селото отъ Иванъ Петковъ, Иванъ Георгиевъ има такъвъ доходъ. Сега нащо не се казва, освенъ „споредъ събраните сведения“ — пълнез произволъ.

Председателстващ Н. Найденов: Дайте тексты, г. Домузчиев. Какъв текст предлагате?

В. Домузчиев (н. л.): Накрая да се прибави: „като финансовият агент, който проверява, е длъжен да мотивира фактически събраните сведения“.

Министър П. Тодоров: Финансовите агенти и без това ги мотивират.

Ц. Пупешков (д. ср): Да подкрепим конкретно събраните сведения. Да не се противопостави на практиката на Административния съд.

В. Домузчиев (н. л.): Тогава да се каже така: „като финансовият агент подкрепим конкретно събраните сведения“.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Въпросът е ясен, ние доста го обекждахме въ комисията. Съ чл. 53 тази опасност, за която говори г. Домузчиев, се премахва. Въ чл. 45 се казва, че данъците се проверяват от данъчната власт по всички възможни начини, но въ чл. 53 накрая се казва: „Сведенията, установени от предварителната проверка на данъчните органи, не са задължителни за комисията“. Комисията ще ги преничи, и ако вдъхват доверие — ще ги приеме, ако не вдъхват доверие — няма да ги приеме. И за Административния съд въпросът е изяснен. Ако сж мотивирани конкретно, ако сж документирани, комисията безспорно ще ги има предъ видъ. Ние не можем да установим стереотипни образци, къмъ този формализъм не можем да отидемъ. Даваме една гаранция въ чл. 53, че не сж задължителни.

В. Домузчиев (н. л.): Кога не сж задължителни?

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Никога не сж задължителни.

В. Домузчиев (н. л.): Ако има нещо, което е най-страшно то е този тормозъ при събирането на сведенията. Ако ние не сте тормозени, азъ съмъ тормозенъ.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Ради Василевъ.

Р. Василев (д. ср): Г. г. народни представители! Действително по този членъ трѣбва да станатъ повече разисквания, защото тѣ пъ бждатъ настолната книга на нашия учреждение, когато го тълкуватъ. Въ повечето решения на Административния съдъ досега на сведенията на финансовите органи за доходите на данъкоплатците се отдаваше голѣмо значение, но Административниятъ съдъ обръщаше също така внимание, дали тия сведения съдържатъ конкретни данни за доходите на данъкоплатците. Напр., въ сведенията трѣбва да бжде казано: данъкоплатецътъ Иванъ има приходъ отъ земледѣние 20.000 л., отъ кръчма — 10.000 л., отъ еди-какво си — толкова; това е споредъ сведенията, добити отъ Драганъ, Стоянъ и други. Но често пъти сж давани сведения въ общи фрази — еди-кой си има приходъ 20.000 л., и често пъти въз основа на тия сведения на агента комисията сж облагали данъкоплатците. Обаче ако о обжалвало такова едно облагане предъ Административния съдъ, той го отбѣнява, но ако не дойде това облагане до Административния съдъ, защото е пропуснатъ срокътъ, тогава вратата на производа може да бжде отворена. Добре е това, което се предлага отъ преждеговорившия — сведенията на финансовите агенти да не бждатъ съ общи фрази, а съ конкретни данни. Тълкуването, което дава г. докладчикътъ, е добро, но най-после не е излишно да се поставятъ една-две думи повече, като се каже: „чрезъ събиране сведения съ конкретни данни отъ общинските власти“ и пр.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министър П. Тодоров: И безъ това е казано, че при облагането на единъ търговецъ, ще трѣбва да се взематъ предъ видъ не само търговските книги, но и какви стоки е внесълъ, като се провери чрезъ митницата. Или пъкъ за единъ търговецъ на тютюнъ ще се гледа колко тютюнъ е миналъ презъ неговия магазинъ. Тия конкретни данни сж иматъ предъ видъ.

Р. Василев (д. ср): Много важни сведенията сж въ общи фрази.

Министър П. Тодоров: Възможно е, и тамъ е слабата страна на облаганята. Тия работи постепенно се избѣгватъ. Че има приволи — кой оспорва? Г. Домузчиев каза, че финансовиятъ агентъ събралъ сведения, че е вземалъ 50.000 л. отъ едно дѣло. Добре, но ако финансовиятъ агентъ не може да покаже лицето, което му е казало, това сведение не може да се вземе предъ видъ. Сега практиката е колкото се може повече да се конкретизиратъ сведенията на финансовите агенти. Ние сме изхождали отъ идеята, възможно повече гаранции да се дадатъ на данъкоплатците. Азъ смѣтамъ, че въ бъдеще, когато финансовите власти има да работятъ съ по-малко данъкоплатци, повече внимание ще отдѣлятъ на това, да конкретизиратъ данните, въз основа на които ще става изчисленето на данъка.

Н. Пждарев (д. ср): Който няма голѣмъ доходъ, г. министре, да не прави голѣми разходи, за да смѣтатъ хората, че е богатъ. Да не живѣе много нашироко, защото това дразни.

Р. Василев (д. ср): Живѣятъ за смѣтка на борчове.

Н. Пждарев (д. ср): За смѣтка на борчоветъ ще плати и данъка.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. Петко Стояновъ.

П. Стоянов (р): Това разяснение, което направи г. докладчикътъ въ свръзка съ чл. 53, не изчерпва въпроса. Вѣрно е, че първоначалните комисии сж свободни въ своята работа, вѣрно е, че сега се премахва досегашната фискална процедура, споредъ която се считаха известни данни, събрани отъ фискалните органи, за доказани, ако не се докаже противното. Обаче, като се има предъ видъ практиката на Върховния административенъ съдъ, ще се види, че чл. 53 не е достатъчна гаранция.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Ако обичате, прочетете чл. 59. По този членъ комисията сама може да събира данни, ако иска. Сведенията на финансовите органи сж само подготовка за облагането.

П. Стоянов (р): Чл. 59 говори за сведенията, които първоначалните и контролните комисии иматъ право да събиратъ, а чл. 45 се отнася до проверките, които фискалната администрация трѣбва да направи.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Това е една подготовка.

П. Стоянов (р): Чл. 45 се отнася до проверката на декларацията. Процедурата по облагането почва съ подането на декларацията и събирането сведения отъ старна на администрацията. Този стадий е единъ отъ най-сѣдбоносните, защото много често, споредъ практиката, която досега имахме, Административниятъ съдъ казва: „Мотивирано е решението на контролната комисия, по съществото не можемъ да влизаме“, и затова всички жалби сж неоснователни и се отхвърлятъ. А контролната комисия какво прави? Възприема по доверие онова, което е показали финансовиятъ агентъ, който донася, че еди-кой отъ еди-кое заятие има толкова хиляди лева доходъ. Щомъ контролната комисия мотивира така решението си и това е достатъчно за касационната инстанция, то касационната инстанция ще изпаде въ положението да санкционира произволята на финансовите агенти. Това, което казвамъ, може да се провери. Достатъчно е да проверите десетъ дѣла по обжалването на нѣкой данъкъ и ще видите, че е така.

Азъ въ този случай искамъ да кажа следущето. Чл. 45 засѣга на първо мѣсто финансовата власт, а следъ това проверочната дейтелностъ на всички учреждения и лица, и затова той трѣбва да бжде пълненъ и ясенъ. Казва се въ чл. 45, че декларацията се проверяватъ отъ данъчната власт по всички възможни начини. Въ понятието „данъчна власт“, ако се тълкува по-широко, може да се приеме, че влизатъ и комисията. Още повече трѣбва да се вземе предъ видъ обстоятелството, което изтъква г. министърътъ, че декларацията ще бждатъ малко. Затова

нека г. г. финансовите чиновници да бъдат достатъчно внимателни спрямо своята собствена работа, нека бъдат внимателни спрямо българските данькоплатци и да вдигнат своя собствен престиж и престижа на властта. Защото, ако има власт, на която престижът да е най-много съсипан, това е на финансовата власт.

Предлагам да се прибави една втора алинея: „Провърката е писмена, мотивирана и скръпена със конкретни данни“. Тази алинея въпреки думи само представлява квантесенцията на юриспруденцията по данъчната материя.

В. Домузчиев (п. л.): Да се обясни съдържанието ѝ, за да знаят агентите как да работят, защото те не знаят.

П. Стоянов (р): Ще запише всяко сведение от кого или от къде го има. Ако то бъде устно, ще бъде указано лицето и датата, когато лицето го е съобщило; ако то бъде извлечено от една книга, то трябва с неговия подпис да бъде удостоверено, че е вярно според книгата, от която е извлечено. Ако бъде сведение на общинската власт, ще бъде удостоверено съдани от общинското управление. Само така събраните сведения ще дадат достатъчно данни за едно правилно облагане, от една страна, и от друга страна, ще създадат методът в работата на самите финансови чиновници. Това, което аз предлагам, го има въ окръжните, но понеже няма салкини, финансовите агенти действуват съвършено свободно. Трябва да кажа на г. министра, че неговите агенти забавят актовете на мнозина за доста дълго време, за да поприказват със господата, до които тия актове се отнасят, и когато разговорът се проточат няколко месеци безрезултатни актовете излизат веднага и глобите които следват, се палатат. Общи, които умът да водят правилно своята работа, шконтирайки интересът на фиска, не се облагат съобразно доходите им, които фискалният агент е констатирал.

Така трябва да се манипулира още повече сега, когато декларациите ще бъдат намалени. Нека финансовите чиновници да действуват правилно и да изпълняват не само онова, което по административен ред се заповядва, не само онова, което от текста на закона се заповядва, но да изпълняват и онова тълкуване на закона, което се дава от Върховния административен съд.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Нямам нищо против тази добавка да се вмъкне като втора алинея. И въ комисията така сме разбирали действията на фискалната власт.

В. Домузчиев (п. л.): Азъ се присъединявам към предложението на г. Стоянов.

Председателстващ Н. Найденов: Присъединявам към гласуване.

Прави се предложението от г. Петко Стоянов, към което се присъединява г. Домузчиев, въ смисълът: въ края на чл. 45 да се прибавят думите: „Провърката е писмена, мотивирана и подкърпена със конкретни данни.“

Трябва да се каже вместо „провърка“ „сведения“, за да се схожда съ предшествующия текст.

П. Стоянов (р): Понеже въ текста е казано „декларациите се „провърят“, затуй намъето си е думата „провърка“.

Председателстващ Н. Найденов: Съ предложението на г. Стоянов е съгласен г. докладчикът на комисията. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Болшинство. Събранието приема.

Които приемат чл. 45 съ току-що приетата добавка, моля, да вдигнат ръка. Болшинство. Събранието приема.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): (Чете)

„Чл. 46. Облагането съ данък по настоящия закон става въ околийския център от първоначална комисия въ съставъ: председател — помощника на данъчния началник или данъчния агент, и членове: данъчен агент, съответният общински кмет или неговият замъстник и представител на данькоплатците от съответното занятие и община, ако данькоплатците от ежщото занятие съ надъ петъ.“

Представителът на данькоплатците се посочва писмено от съответното сдружение, а при липса на сдружение — от общинския съвет или тричленната комисия.

Въ голъмитъ градове Министерството на финансите може да назначи две и повече комисии.

Забележка. При определяне данъка на дружествата, вместо общинския кмет, участвува представител на Българската народна банка, и вместо представител на съсловие — представител на дружествата и кооперациите, посочен от съюзитъ им или от търговската камара.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Ще предложи две поправки.

Въ първата алинея „или данъчния агент“ да стане „или данъчен агент“.

Въ забележката, вместо „търговската камара“, да се каже „търговско-индустриалната камара“.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Петко Стоянов.

П. Стоянов (р): Чл. 46 говори за състава на първоначалната облагателна комисия. Според този член, съставът на тази комисия е: председател — помощникът на данъчния началник или данъчен агент, и членове: данъчен агент, съответният общински кмет или неговият замъстник и представител на данькоплатците от съответното занятие и община, ако данькоплатците от ежщото занятие съ надъ петъ души.

Втората алинея гласи: „Представителът на данькоплатците се посочва писмено от съответното сдружение, а при липса на сдружение — от общинския съвет или тричленната комисия“.

Като е комисията от четири члена, при разделение на гласовете два на два, кое мнение ще се счита прието?

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Мнението, към което се присъединява председателът на комисията. Така ще се разбира.

П. Стоянов (р): От първата алинея на чл. 47 излиза, че съставът на комисията е петчленен. Тя гласи: „Първоначалната комисия има законен състав, ако присъствуват председателят и двама членове и ако отсъстващите членове съ били редовно поканени“. Ако комисията се състои от четири члена, а законен състав ще има, ако присъствуват председателят и двама члена, то ще отсъствува само един член и затова ще трябва да се каже вместо „отсъстващите членове“ — „отсъстващият член“.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): При равногласие винаги е решающ гласът на председателя. Ако това не е казано другаде, ще се каже, но и да не бъде казано, така ще се разбира.

П. Стоянов (р): Ако е така, тогава всекога въ първоначалната комисия фискът ще има предимство, надмощие, а въ комисията не изхождаме винаги от принципа да поставим двете страни — фискът и данькоплатецът — въ еднакво положение, да съ равноправни. Затова, въ чл. 55, който определя състава на контролната комисия, виждаме да участва един съдия, който не бъде единъ независимъ арбитър между двете страни. Трябва въ комисията, както първата, така и втората, да се поставят и двете страни — фискът и данькоплатецът — въ еднакво положение, да съ равноправни. И това, което бже характерно досега при определянето на прибитъ данък, то е, че не се запазваше това равноправие на данькоплатца и фиска. Това равноправие трябва да го запазимъ. Както претенцията на фиска, така и претенцията, която предявява данькоплатецът, съ от еднаква стойност за комисията, която е сезирана съ тѣхъ. При 4-членен състав и при равногласие да решава председателят, тогава винаги ще се възприема онова, което представителът на финансовата власт — данъчният началник или неговият помощник — нека, и няма да има равноправие на фиска и данькоплатца. Ето защо, азъ мисля, че ще бъде по-правилно комисията да се състои от петъ члена.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ср): Недейте поставя фиска въ едно съвсемъ неблагоприятно положение.

П. Стояновъ (р): При 5-члененъ съставъ ние ще бъдемъ първо, въ унисонъ съ първата алинея на чл. 47. второ, ще бъдемъ въ унисонъ съ административно-судебната процедура, която се въвежда сега. При 5-члененъ съставъ, когато ще има разногласие, тримата ще решаватъ независимо отъ това, дали въ тия трима членове е представителътъ на фиска. представителътъ на общината или представителътъ на отгълнитъ професии. Ето защо, моля да се приеме 5-члененъ съставъ, за да може по-справедливо да бъде опредѣлянъ данъкътъ, който се въвежда сега.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Какво предлагате?

П. Стояновъ (р): Азъ не правя конкретно предложение. Правя предложение комисията да се занимае наново съ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Сега ме интересува какво конкретно предложение правите.

П. Стояновъ (р): Да отиде членътъ наново въ комисията.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Сподѣлямъ напълно по начало мнението на г. Стояновъ. Въ най-важната, въ контролната комисия ние поставихме едно напълно неутрално лице — съдията — който ще бъде и председателъ. Въ първоначалната комисия членоветъ ѝ да бъдатъ и четири, и петъ, пакъ нѣма да се постигне равноправие между фиска и данъкоплатеца. Съ тия четири члена, които се предвиждатъ, се постига максималното равноправие. Нѣмамъ нищо противъ да се упомене, че при равногласие гласътъ на председателя е решающъ. Но дори и да не се казва това, за мене е ясно, че така ще се работи.

Г. Стояновъ е правъ, когато казва, че въ първата алинея на чл. 47, вмѣсто „отсъстващиятъ“, трѣбва да се каже „отсъстващиятъ“. Тази поправка ще стане и въ пресътъ ще се свърши.

П. Стояновъ (р): Ако не се приеме моето предложение да има комисията 5-члененъ съставъ, тогава.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вашето предложение ще бъде въ вреда на Вашата мисълъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Комисията тогазъ ще стане единъ много тежъкъ, мѣчноподвиженъ апаратъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Интереситъ на хазната отчасти трѣбва да бъдатъ защитени.

Следъ обясненията, дадени отъ г. Ляпчевъ, азъ смѣтамъ, че повече думи не сѫ нужни. Но мисълта на г. Стояновъ е друга. Той се страхува фискътъ да нѣма надмощие въ първоначалната комисия и затова съ основание казва, че е необходимо да се посочи въ члена, дали председателятъ ще решава при раздѣление гласоветъ два на два.

Г. г. народни представители! Преди малко ние приехме една нова алинея къмъ чл. 45 мотивирана отъ г. Стояновъ, въ която казваме на финансовитъ агенти, че всѣка тѣхна цифра трѣбва да бъде едва ли не математически изчислена и обстойно мотивирана. Азъ не се възпротивихъ на това, макаръ че много основателно можехъ да забележа: ами какъ може финансовиятъ агентъ при най-голъма добросъвестностъ да каже, че адвокатътъ Х или У е ималъ толкова и такива дѣла? Обстойно мотивирани сведения въ всичко не могатъ да бъдатъ дадени никога, но отъ желание да гарантираме нашия данъкоплатецъ приехме тая нова алинея, която може да бъде въ вреда на фиска.

Това, което се предлага, да бъдатъ членоветъ четири, а не петъ, и председателътъ да има решающъ гласъ, има своя разумъ — интереситъ на фиска трѣбва да бъдатъ защитени. Разбира се, нпз не се съмняваме, че много отъ спороветъ ще бъдатъ разрешени още въ първоначалнитъ комисии, и аслж това е целта на законопроекта. Ние искаме колкото е възможно да има хармония, и затова въ контролната комисия сме поставили единъ членъ съ неза-

подозрѣна обективностъ — съдията — който досега не фигурираше въ състава на облагателнитъ комисии.

Азъ ще моля членътъ да си остане тѣй, както е; спороветъ ще бъдатъ сравнително много малко при тая нова алинея, която преди малко приехме, а именно финансовитъ агенти да мотивиратъ своитъ сведения. Тогава, когато се яви споръ, безспорно е, че представителътъ на фискалната властъ трѣбва да има известно надмощие. Нека се гарантира интереситъ на хазната.

Р. Василевъ (д. сг): Нека се каже, че председателътъ има два гласа.

Министъръ П. Тодоровъ: Да.

П. Стояновъ (р): Всичката работа е да нѣма членове, които да иматъ два гласа. При равногласие числото на гласоветъ да не бъде два на два, а съ единъ повече.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Тогава да се отбележи, че при равногласие председателътъ ще има решающъ гласъ.

Министъръ П. Тодоровъ: То се разбира.

П. Бяковъ (д. сг): Отъ само себе си се разбира, че при равногласие председателътъ има решающъ гласъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Когато приематъ предложението на г. Петко Стояновъ да се изпрати този членъ въ комисията, за да се прередактира, съ което г. министърътъ на финанситъ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣштво Собранието не приема.

Г. Христо Мирски прави предложение за промѣнение на нѣкои думи въ текста. Въ първата алинея, вмѣсто „данъчния“, да се каже „данъченъ“. Когато приематъ предложението на г. Мирски съ което е съгласенъ и г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Собранието приема.

Сѣщиятъ прави предложение въ края на чл. 46, вмѣсто „търговската камара“ да се каже „търговско-индустриалната камара“. Когато приематъ това предложение на г. Мирски, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Собранието приема.

Когато приематъ чл. 46 съ измѣненията, които се приеха, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Собранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 47. Първоначалната комисия има законенъ съставъ, ако присѣтствуватъ председателътъ и двамата членове и ако отсъствающитъ членове сѫ били редовно поканиени.

„За неоправдано отсъствие отъ две и повече заседания отсъствающиятъ, независимо отъ дължитъ, ако е представителъ на данъкоплатцитъ, се замѣнява съ друго лице.

„Председателътъ и членоветъ на комисията сѫ длъжни да действуватъ по закона и да пазятъ тайнитъ, които имъ сѫ станали известни при облагането и при извършването на провѣрката. Тѣ сѫ длъжни също да показватъ всичкитъ известни гѣмъ приходи на данъкоплатцитъ и да решаватъ по закона.“

Въ първата алинея, вмѣсто „отсъствающитъ членове“ да стане „отсъствающиятъ членъ“, което се предложи преди малко отъ г. Ляпчева.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ направихъ една малка справка и г. министърътъ ми каза, че ималъ предъ видъ, да се предвиди на всички членове въ комисията, които иматъ свободни професии, известно възнаграждение. Когато длъжностнитъ лица въ тѣзи комисии ще получаватъ заплатата, желателно е, на членоветъ отъ тѣзи комисии съ свободни професии, които ще бъдатъ принудени да напуснатъ цѣлъ день работата си, за да участвуватъ въ комисията, да имъ бъде предвидено известно възнаграждение, защото тѣ засега не получаватъ нищо. Азъ ходатайствувамъ, прочее, предъ Народното събрание да се съгласи да се даде на членоветъ на комисии известное възнаграждение.

П. Стояновъ (р): То може да се каже въ чл. 59, тамъ, дето е казано, че се даватъ 100 л. на всеки лица. Въ една алинея ще се каже, че се дава възнаграждение и на членоветъ на комиситѣ.

Р. Василевъ (д. ср): Всички тѣ длъжностни лица, членове на комисията, получаватъ заплата. Може да се предвиди това възнаграждение въ чл. 59, но повдигамъ въпроса още сега, за да не го пропуснемъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): По-умѣстно е да се предвиди въ чл. 59.

Р. Василевъ (д. ср): Тукъ може да се предвиди, че при равногласие решающъ е гласътъ на председателя, но Вашата декларация е достатъчна.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Азъ заявихъ, че при равногласие решающъ е гласа на председателя.

Министъръ П. Тодоровъ: Дапо тия случаи бждатъ изключени.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Василъ Домузчиевъ.

В. Домузчиевъ (н. л): Г. г. народни представители! Първо, имамъ да направя едно допълнение къмъ първата алинея на чл. 47, относно замѣняването на отсъстващия представител на данъкоплатцитѣ. Редътъ, по който ще става замѣняването, не е указанъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Замѣняването се отнася само за представителя на съсловията.

В. Домузчиевъ (н. л): Кой ще го замѣнява, какъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): По същия редъ: или отъ дружеството, или отъ общината.

В. Домузчиевъ (н. л): Тогавъ да се каже, че се замѣнява съ друго лице по същия редъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): То се разбира.

В. Домузчиевъ (н. л): Но нека се прибави да бжде ясно.

Втора една бележка, относно третата алинея. Тамъ се казва: „Председателътъ и членоветъ на комисията сж длъжни да действуватъ по закона и да пазятъ тайнитѣ, които имъ сж станали известни при облагането и при извършването на проверката. Тѣ сж длъжни също да показватъ всичкитѣ известни тѣмъ приходи на данъкоплатцитѣ и да решаватъ по закона“. Тукъ има едно смѣнение на свидетелъ и на съдия. „Съдията, като ти е даваджия, Госидъ да ти е ярдамджия“, казва народната поговорка. Никога не трѣбва да се допуска членоветъ на комисията да бждатъ комисари, съдии и свидетели.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Като какви отиватъ? Отиватъ като представители на съсловията или общината, като познавачи на хората отъ съсловията и общината.

В. Домузчиевъ (н. л): Моля, г. докладчикъ. Въз основа на подаденитѣ декларации и на събранитѣ сведения отъ агентитѣ на властта, комисията трѣбва да каже своята дума, да опредѣли дохода на известно лице, но членоветъ на комисията въ никой случай не могатъ да бждатъ и не трѣбва да бждатъ сами свидетели, негласни, тайни, за събирането на сведения. Вне нарушавате общия принципъ, който преди малко приехме, че тѣзи сведения трѣбва да бждатъ мотивирани и конкретизирани. Единъ отъ съднитѣ ще стане и ще каже: ели-кой си има ели-какъвъ си приходъ. Хемъ съдия, хемъ свидетелъ! Така не може. Моля ви се, недейте допуца тази аномалия. Ако знае нѣщо, нека го каже на финансовата властъ подъ каквато и да е форма. Инакъ той трѣбва да престане да бжде членъ на комисията, която ще облага. А въ чл. 58 е казано, че комисията не е длъжна да дава вѣра на сведенията на данъчнитѣ органи. Какъ тогава едно лице, което дава сведения за дохода на едно лице, го правите и съдия и му казвате: ти самъ недей вѣра на онова, което излагашъ? Тукъ имаме едно самознаване на хората, които сж поставени да решаватъ важни въпроси.

Ето защо, азъ предлагамъ тази алинея трета да се поправи тъй: „Тѣ сж длъжни да решаватъ по закона“ — нищо повече; всичко друго да се изхвърли, предъ видъ на новата алинея, която приехме къмъ чл. 45 по предложението на г. Петко Стояновъ, и съ която се съгласи и г. министърътъ. За да бждемъ последователни, третата алинея трѣбва да се редактира така, както азъ предлагамъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Поддържамъ предложението на г. Домузчиева изгълно. То е точно въ духа на онова, което приехме въ новата алинея втора на чл. 45.

Азъ искамъ само да направя още една бележка. Този, който съди, той не може да събира сведения или да разсъждава извънъ сведенията, които сж събрани въз основа на закона.

Р. Василевъ (д. ср): Даже гражданскиятъ съдъ събира сведения сега.

П. Стояновъ (р): Сведения отъ такова естество, каквито сж тукъ, той не може да събира; той ще събира само сведения, които могатъ да бждатъ ревизирани и потвърдени.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Чл. 59 казва, че първоначалнитѣ и контролнитѣ комисии иматъ право да събиратъ сведения.

П. Стояновъ (р): Комиситѣ могатъ да събиратъ сведения; обаче членоветъ на комиситѣ поотдѣлно не могатъ да разсъждаватъ по сведенията, които сж тѣмъ лично известни, а трѣбва да разсъждаватъ по сведенията, които сж известни и проверени отъ цѣлата комисия. Защото всеки, който строи своето сжждение за това, кой колко приходъ има, по лични нему данни, той не съди като съдия, а действува като човѣкъ, който има мнение съставено предварително; той има *partie pri*.

Искамъ да обърна внимание на алинея втора. Вѣрно е, че по същия редъ, по който се избиратъ представителитѣ на професитѣ, ще трѣбва да се избиратъ и тѣхнитѣ замѣстници да дойдатъ. Понеже трикратното неоправдано отсъствие е основание за неговото отстранение, представителите си, че, следъ трикратното неоправдано отсъствие, трѣбва да се попълни съставътъ на комисията. Какъ ще стане това? Трѣбва да се свика съсловията да избере новъ членъ ли? Трѣбва да се случи много пжти презъ годината, г-да.

Мандатътъ на комисията едногодишенъ ли е или тригодишенъ, г. докладчикъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Неопредѣленъ.

П. Стояновъ (р): Още повече, когато мандатътъ на комисията е неопредѣленъ. Ще се случва често отсъстващиятъ отъ комисията членъ да бжде замѣстванъ и много често съсловията ще бждатъ свиквани да правятъ избори. Това трѣбва да се избегне. Мандатътъ на членоветъ въ комиситѣ е ограниченъ. За периода, за който се избира представител на професията въ комисията, трѣбва да се избере единъ, който ще отиде въ комисията, и евентуалниятъ неговъ замѣстникъ или двама негови замѣстници. По такъвъ начинъ въ единъ изборъ ще се избере този, който ще отиде направо въ комисията, ще се избере и евентуалнитѣ негови замѣстници, които по редъ, когато първиятъ ще бжде въпрепятствуванъ да се яви въ комисията, или пъкъ, когато си даде оставката, или бжде отстраненъ поради нередовно явяване, ще се явяватъ въ комисията.

Та азъ правя това предложение и моля г. докладчика да го възприеме. Надѣвамъ се, че нѣма да има по този поводъ разногласие. Съ това ще се избавятъ съсловията отъ викания да правятъ много пжти избори.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Конкретно какво предлагате?

П. Стояновъ (р): Когато ще става изборъ, да става такъвъ за лицето, което ще отиде като членъ въ комисията, а за още две лица, евентуални негови замѣстници, които последователно ще го замѣстватъ, както става въ всички избори.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. докладчикът.

Докладчик Г. Семерджиев (д. сг): Този въпрос, г. Стоянов, ще бъде уреден в правилника.

По първия въпрос, който повдига г. Домузчиев, ще развия само логиката, до която можем да достигнем. Той казва: „Ако някой от членовете на комисията знае за някой доход на данькоплатеца, той самъ не може да ги съобщи, той може да ги каже на някой агент“. Преди малко сж щият ни каза, че данъчният агент, като представя събраният сведения, трѣбва да каже кой му ги е далъ. Тогава данъчният агент ще каже: „Съобщи ми съдията, или един-кой-си членъ отъ комисията, че един-кой-си има такива и такива доходи“. Значи отиваме до един такива заобикалки и абсурди. Нека не се забравя естеството на тази юрисдикция. Членовете на комисията сж еднакво и сждии, и експерти и, ако искате — и свидетели. И затова именно вземаме представител на съсловие, представител на общината и представител на фиска.

Ще моля, прочее, да се приеме текстътъ тъй, както е предложенъ отъ комисията.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народниятъ представител г. Александъръ Пиронковъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Г. г. народни представители! И азъ не мога да се съглася сь това, което иска г. Домузчиев, защото подборътъ на членовете на комисията ще бъде направенъ по такъвъ начинъ, щото тя да може да издава най-справедливи решения. Туря се кметътъ, защото той познава хората; туря се представител на съсловие, . . .

П. Стояновъ (р): Защото има доверието на хората!

А. Пиронковъ (д. сг): . . . не само защото има доверието на хората, но защото ги познава. Туря се представител на съсловие не само да отиде да брани хората отъ своето съсловие, като иска да имъ се намали облагането сь данъкъ, но защото ги познава, та да даде сведения за тѣхъ, напр., че това, което е деклариралъ даденъ данькоплатецъ, не е вѣрно, че той има повече доходи, и обратното, когато го обложи комисията въ повече, при липсата на доходи, той да иска да му се тури по-малъкъ данъкъ. Споредъ този членъ отъ законопроекта, само този смисълъ има присъствието на представител на съсловие въ комисията. Ако му се отнеме туй право, то значи да оставимъ данькоплатеца всецѣло на произвола на единъ финансовъ агентъ, отъ който произволъ искаме да избѣгаме; макаръ че данькоплатецътъ има по-голямъ доходи, финансовиятъ агентъ да напише, че има по-малко доходи, и обратното — макаръ че данькоплатецътъ има по-малко доходи, да напише, че има по-голямъ доходи, и представителътъ на съсловие да мисли.

В. Домузчиев (н. л): Финансовиятъ агентъ може да каже по-малко, но повече не!

А. Пиронковъ (д. сг): Значи може да казва по-малко, а повече не може да казва! — Тази работа не може да бъде така, г-да. Затуй се туриха тѣзи представители на съловията въ тая комисия, за да могатъ да дадатъ още и вѣрни сведения, като познаващи хората отъ своя браншъ.

В. Домузчиев (н. л): Никога сждията не дава сведения.

Министъръ П. Тодоровъ: То е съвсемъ друга работа.

Председателстващ Н. Найденов: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Направено е предложение отъ г. докладчика за една редакционна поправка въ първата алинея на чл. 47: вмѣсто „ако отсъстващиятъ членове сж били редовно поканени“, да се каже: „ако отсъстващиятъ членъ е билъ редовно поканенъ“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение на г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство; Събранието приема.

Направено е предложение отъ г. Домузчиев, щото отъ последното изречение въ третата алинея да остане само следниятъ текстъ: „Тѣ сж длѣжни да решаватъ по закона“.

В. Домузчиев (н. л): „Тѣ сж длѣжни да решаватъ по закона“ — само това да остане отъ последното изречение. Другото да се изхвърли.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ моля да остане текстътъ тъй, както е.

В. Домузчиев (н. л): Председателътъ и членовете на комисията не могатъ да показватъ всички известни тѣмъ, приходи на данькоплатците, защото има кой да ги показва и да събира сведения; тѣ само присъждатъ.

Председателстващ Н. Найденов: Мотивитъ ги чухме, но не сте направили предложението си писмено, г. Домузчиев.

П. Стояновъ (р): Нѣма нужда отъ писмено предложение. Азъ правя сжщото предложение.

Председателстващ Н. Найденов: Г. Стояновъ! Когато председателството иска известно предложение да се направи писмено, длѣжни сте да го направите писмено.

П. Стояновъ (р): Да се заличатъ въ второто изречение думитъ „сжщо да показватъ всичкитъ известни тѣмъ приходи на данькоплатците и“ и да остане само: „Тѣ сж длѣжни да решаватъ по закона“. Първото изречение си остава изцѣло.

Председателстващ Н. Найденов: Г. Домузчиевъ предлага да се изхвърлятъ думитъ въ края на последната алинея: „сжщо да показватъ всичкитъ известни тѣмъ приходи на данькоплатците и“, и да остане крайтъ на третата алинея: „Тѣ сж длѣжни да решаватъ по закона“.

Съ това предложение г. министърътъ на финанситъ не е съгласенъ.

Моля, които приематъ предложението на г. Домузчиев, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Ония отъ васъ, които приематъ чл. 47, както се докладва, заедно сь приетото измѣнение, предложено отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 48. По данъкъ занятието при провѣрка на декларацията за установяване годишния облагаемъ приходъ се взема и предъ видъ:

- а) видътъ и характерътъ на занятието;
- б) обширността на помѣщенieto, където се упражнява;
- в) търговското значение на мѣстото, където е разположено заведенieto;
- г) капиталътъ;
- д) оборотътъ;
- е) числото на работницитъ и служачитъ, тѣхната подготовка и употребяванитъ въ занятието машини, оръдия и пр;

ж) индустриалната способностъ;

з) числото на съдружницитъ, и

и) необходимо присъщи на занятието разходи.

Когато нѣма данни за опредѣляне дохода на някой данькоплатецъ, упражняващъ известно занятието, комисията установява дохода му въ зависимостъ отъ разходитъ, които той прави, освенъ ако има доказателства, че той живѣе чрезъ дългове, продажба на имоти, или отъ капитала си.“

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ чл. 48, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. сг): (Чете)

„Чл. 49. Облагането на лицата сь допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ се извършва върху общия реализиранъ доходъ отъ изтеклата календарна година. Този доходъ се образува отъ сбора на чиститъ приходи, реализирани отъ разнитъ видове занятия, доходи отъ капитала, ценности, земледѣлие, скотовѣдство и пр., като се приспадатъ необходимо присъщитъ разходи.“

Забележка. Доходите, констатирани отъ първоначалната комисия по данъка върху занятията, се взематъ предъ видъ при опредѣляне на допълнителния данъкъ върху общия доходъ.“

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народниятъ представител г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Терминологията на законопроекта изобщо страда твърде много. Както въ втората алинея на предшестващия чл. 48, който се прие — „когато няма данни за определяне на дохода“ и пр. — като се говори за приходъ, се казва „доходъ“, така също и въ чл. 49, като се говори, че допълнителният данък върви върху общия доходъ, казва се, че подъ общъ доходъ се разбират всички реализирани чисти приходи отъ разнитъ видове занятия, „доходи отъ капитала“ и пр., когато трѣбва да се каже „приходи отъ капитала“. Ще извинява г. докладчикътъ, но азъ моля още при докладването да се правятъ тѣзи поправки, защото се пропуснаха много членове, въ които се употребява едното или другото понятие безразлично, на много мѣста равнозначущи, а чл. 49 е отъ такова естество, че поставя въ това отношение едно рѣзко разграничение. Това именно генерално рѣзко разграничение трѣбва да важи за цѣлия законопроектъ.

Второ. Азъ смѣтамъ, че начинътъ, по който става изчислението на общия доходъ, . . .

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Въ забележката, вмѣсто „доходатъ“, ще се постави „приходите“.

П. Стояновъ (р): Да, и тамъ, но после ще кажа за забележката.

Що се отнася до общото постановление, споредъ което ще се определя общиятъ доходъ, и въ него има една неизвестност. Какво е туй „общъ доходъ?“ въ Чл. 49 се казва: „сборътъ на чиститѣ приходи“. Нито въ единъ отъ членоветъ, които досега разгледахме, нито въ следующитѣ членове не е определено никъде какво се разбира подъ „чистъ приходъ“.

Министъръ П. Тодоровъ: Въ чл. 50.

П. Стояновъ (р): Въ чл. 49 се говори за годишния облагаемъ приходъ и се казва, че се взема предъ видъ едно, второ, трето и най-после „необходимо присжитѣ на занятнето разходи“. Необходимо присжитѣ на занятнето разходи — още повече като се вземе предъ видъ, че чл. 50 ги изброява изпѣло — не сж всичкитѣ разходи, за да може отъ тѣхъ да се намѣри чистиятъ приходъ.

Кое е чистъ приходъ? По тоя въпросъ, известно ви е, има много голѣми спорове. Подъ „чистъ приходъ“ трѣбва да се разбира онова, което остава, следъ като се посрепне всичко, което съставлява разноска при упражненіе на занятнето.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Като се приспадатъ необходимо присжитѣ разходи.

П. Стояновъ (р): Необходимо присжитѣ разходи, изброени въ чл. 50, не сж великитѣ разноси, които трѣбва да се приспадатъ отъ brutнитѣ постъпления, за да се получи чистиятъ приходъ; това сж само ония разходи, които сж привилегировани въ данъчно отношение, и затуй тѣ се изборватъ. Ако трѣбва да се разбира така, че чистиятъ приходъ отъ едно занятие е всичко онова, което brutно постъпва отъ него, отъ неговото експлоатиране, безъ присжитѣ на това занятие разноси, тогава ще имаме едно загърпено фискално опредѣление.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Чистъ облагаемъ приходъ значи, като се приспадатъ признатитѣ по този законъ присжити разходи.

П. Стояновъ (р): Ако ли подъ чистъ приходъ трѣбва да се разбиратъ облагаемитѣ приходи, тогава трѣбва да се каже „облагаемитѣ приходи отъ веѣко отдѣлно занятие“, защото ако остане терминътъ „чистъ“, като не е засегната никъде тая материя, въ това отношение ние ще имаме голѣми произволи, като по отношение на известни голѣми лица фискалната властъ може да изпадне въ слабостъ и да имъ приспадне много нѣща, които тѣ изтъкватъ като разноси, но които по фискалния законъ не сж въ сжщностъ разноси.

Най-важниятъ въпросъ, който навремето раздѣли у насъ обществото и създаде поводъ за голѣми спорове, за стачка даже отъ страна на обложениитѣ търговци, бѣше въпросътъ, дали трѣбва да се разбира подъ „чистъ приходъ“ онова, което остава на упражняващия занятнето, следъ като е посрепнатъ всичкитѣ разноси по занятнето (ен и свѣитѣ лични разходи и, следователно, остава чето само онова,

съ което той евентуално може да разполага, като образува капиталъ и прави снестязания — това е, което въ науката се разбира като „чистъ приходъ“ — или подъ „чистъ приходъ“ трѣбва да се разбира нѣщо по-ограничено. Вие знаете, че този въпросъ бѣше разискванъ и въ съдѣлшията и по него имаме юриспруденция, а въ финансовото законодателство и въ финансовото право този въпросъ е разрешенъ отдавна. Заради това трѣбва да се избѣгватъ такива термини, които нѣматъ конкретно съдържание.

Трѣбва да се знае чисти приходи ли ще имаме — и тогава ще бѣде казано тукъ пѣкжде въ законопроекта какво се разбира подъ „чистъ приходъ“ — или ще имаме облагаеми приходи или ще имаме приходи, които сж общи постъпления отъ занятнето, безъ присжитѣ въ това занятие разходи. Трѣбва да се приеме или едното, или другото, или третото. Този чл. 49, който е генераленъ членъ, който съдържа общи разпоредения, които важатъ за пѣлата материя на този законопроектъ, който ние разглеждаме днесъ, така не може да остане.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Подъ „чистъ приходъ“ разбираме облагаемия приходъ съгласно чл. 23 отъ законопроекта. Тамъ е казано, че тѣзи приходи които не сж изрично освободени отъ облагане по чл. 24, се облагатъ.

П. Стояновъ (р): Чл. 23 не може да служи въ случая за указание.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Чл. 49 е специално за общия доходъ. Принципътъ е, че всички приходи се облагатъ, освенъ изключенитѣ.

П. Стояновъ (р): Ето кжде е грѣшката. Този чл. 23 се отнася къмъ отдѣлъ II, където се говори за допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Чл. 49 визира само общия доходъ.

П. Стояновъ (р): Така. Но, определяйки общия доходъ, той си служи съ онова, което се регламентирале въ глава II, въ областта на занятията, служи си съ приходитѣ и затуй чл. 23 не може да служи за указание при разрешаване конфликтитѣ, които азъ ви посочихъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Чл. 49 е специално само за общия доходъ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Какво предлагате, г. Стояновъ?

П. Стояновъ (р): Азъ не предлагамъ никакво измѣнение, но казвамъ, че трѣбва да се приеме или първата, или втората, или третата система за установяване на общия доходъ: или ще се приеме, че чистъ приходъ е онуй който остава, като се приспадатъ отъ brutния приходъ присжитѣ на занятнето разходи, указани въ чл. 50; или ще се изхожда отъ положението, че чистъ приходъ е онова, което остава следъ посрепване всичкитѣ разноси по занятнето и личнитѣ разноси; или най-после, третата система, като чистъ приходъ ще се считатъ облагаемитѣ приходи. Това сж три различни системи, три различни съдържания, три различни понятия. Кое ще приеме г. министърътъ, това е другъ въпросъ. И за да бѣде разрешенъ въпросътъ правячно, азъ ще направя конкретно предложение — чл. 49 да се върне въ комисията за ново разглеждане.

Министъръ П. Тодоровъ: Нѣма нужда.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Вмѣсто „чиститѣ приходи“ да се приеме „облагаемитѣ приходи“.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ не виждамъ, че ще има пѣкакъвъ другъ резултатъ отъ друга терминология. Резултатътъ ще бѣде сѣщиятъ. Колкото до терминологията, ще се надѣваме, че профессоритѣ на количествена икономия, по финансова наука ще я изработятъ за да бждатъ по-ясни тия въпроси.

Доходът, който тукъ се има предъ видъ, който ще се облага, е определенъ доста ясно. Въ нашата терминология би трѣбовало да има една по-голяма стабилност, но, за жалост, няма я. Животътъ ще я определи, а най-много господата, които се занимаватъ съ чистата наука, ще трѣбва да допринесатъ за затвърдяването на тая терминология.

П. Стояновъ (р): Въпросътъ не се разрешава съ това.

А. Ляпчевъ (д. ср): Разрешенъ е отчасти.

Г. Данаиловъ (д. ср): Като е казано кои сж присъщитѣ на занятieto разноски, ще ги извадимъ и ще се получи чистиятъ доходъ.

П. Стояновъ (р): Ние имаме и облагаемъ приходъ, имаме и чистъ приходъ, но общото разбираме, следъ като всички разноски сж посрещнати. Ако се приеме тая система, която се предлага, трѣбва да се каже: „чиститѣ приходи, следъ припадането на присъщитѣ на занятieto разноски“. Като се каже така, тогава ще има едно завършено понятие въ фискално-правно отношение. Но може да се приематъ и другитѣ разбирания.

Г. Данаиловъ (д. ср): Ще извадимъ присъщитѣ на занятieto разноски и ще получимъ облагаемия приходъ.

П. Стояновъ (р): Това не може да се приеме.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже не се прави конкретно предложение по текста на чл. 49, ще положа на гласуване този членъ тѣй, както е докладванъ отъ комисията.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): Въ забележката, вмѣсто „доходитѣ“, да се каже „приходите“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Прави се предложение отъ г. докладчика въ забележката, вмѣсто „доходитѣ“, да се каже „приходите“. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Който приематъ чл. 49, както се докладва, съ токущо приетото измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср): (Чете)

„Чл. 50. Признаватъ се като необходимо присъщи разходи:

1) изразходванитѣ презъ годината суми за благотворителни, народополезни и човѣколюбиви цели, ако сж дадени на сиропиталища, старопиталища, фондове и пр., създадени съ специални закони или пъкъ действующи по одобрени отъ компетентната властъ правилници или устави, както и сумитѣ, изразходвани направо отъ дружеството или предприятието за социално и санитарно подобрене условията на труда;

2) сумитѣ, отдѣлени за работнически и други фондове, ако престанатъ безусловно и безвъзвратно да бждатъ дружественъ имотъ;

3) заплатитѣ и други възнаграждения на чиновницитѣ, служителитѣ и работницитѣ, платенитѣ за смѣтка на сѣщитѣ данъци, сумитѣ, изразходвани за обгѣкло и обушане на разселнитѣ, чистачитѣ, както и новогодишнитѣ подаръци на слуги, разселни и раздавачи;

4) платенитѣ наеми за помѣщенята, въ които се върши занятieto и които служатъ за нуждитѣ на занятieto;

5) разходитѣ за отопление, осветление, канцеларски потреби, книги, мастило, пера, пликоче и пр., както и разходитѣ за почистване помѣщенята;

6) разходитѣ за електрическа енергия, масла, горивни материали и други подобни въ индустриалнитѣ предприятия;

7) разходитѣ за съобщителни и превозни средства въ предприятието;

8) пощенски, телеграфни и телефонни разходи и абонаменти за сѣщитѣ;

9) сумитѣ, изразходвани за реклами, комисии, амбалажъ, транспортъ, застраховка на стоки и помѣщения (ако сж собствени), хамалне и други;

10) абонаментитѣ на „Държавенъ вестникъ“, списания, бюлетени и пр., покупка на книги, ръководства и пр., необходими за занятieto;

11) членскитѣ вноски за фондовата, стоквата и други борси и за членство въ чуждестранни търговски камари;

12) сумитѣ, изразходвани за изплащане на сѣдебни мита, разноски и берии, гербови марки за обгербуване палици, договори, фактури, картетки и други, както и такситѣ за преводи на суми;

13) платенитѣ държавни данъци и врѣхнинитѣ върху тѣхъ, патентитѣ за правотъргуване, фабрикуване и производство на тютюнъ и спиртни питиета, платенитѣ изнесни мита и други косвени данъци; платенитѣ общински данъци, такси и берии, както и такситѣ за вода, сметъ, каналъ, фирмено и сергийно право, кръвнина и други подобни;

14) лихвитѣ, платени за заемъ чуждъ капиталъ, ако той е вложенъ въ занятieto;

15) разноскитѣ за поправка на сѣчява, инструменти и машини и за дребни поправки на помѣщенята;

16) разноскитѣ за покупка на малотрайни предмети, неподдаващи се на амортизация;

17) адвокатското възнаграждение за дѣла и съвети въ свързка съ занятieto; когато това възнаграждение се плаща на чужденецъ, данъкътъ за него се плаща отъ дружеството или предприятието;

18) платенитѣ премии за застраховка на работницитѣ, добитѣка и инвентара;

19) необходимитѣ пѣтни и дневни пари, платени на директоритѣ и другитѣ служители на дружеството по работа на сѣщото, до размѣръ не по-голямъ отъ двойния размѣръ, плащанъ на държавнитѣ служители, както и представителнитѣ пари, плащани на директора или управителя;

20) всички други разходи, неупоменати тукъ, които периодически ще се признаватъ за необходимо присъщи отъ комисия, назначена отъ министра на финанситѣ, въ съставъ: директора на данъцитѣ, началника на отдѣлението за прѣвитѣ данъци и по единъ представителъ отъ Министерствата на търговията, промишлеността и труда и на земледѣлието и държавнитѣ имоти, Софийската търговско-индустриална камара, съюза на акционернитѣ дружества и на кооперациитѣ (споредъ естеството на разходитѣ), следъ одобрение отъ министра на финанситѣ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже часътъ е 19 и 55 м., ще се отложатъ разискванията по чл. 50 за утре и ще ви моля да гласувате дневния редъ за утрешното заседание.

Преди, обаче, да пристѣпимъ къмъ определяне на дневния редъ, съобщавамъ ви, че е постѣпилъ отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти законопроектъ за лова, който ще ви се раздаде.

Председателството предлага следния дневенъ редъ за утре:

Второ четене на законопроектитѣ:

1. За данъка върху приходитѣ на лицата и дружествата (продължение разискванията).

2. За допълнение на закона за разглеждане и разрешаване отъ единъ арбитраженъ съдъ и пр.

Одобряване предложениата:

3. За одобрение XIX постановление на Министерския съветъ отъ 1 септемврий 1924 г., протоколъ 69.

4. За одобрение нѣкои постановления на Министерския съветъ.

5. За одобрение XVII постановление на Министерския съветъ отъ 25 августъ 1924 г., протоколъ 66 и други.

6. За одобрение постановления на Министерския съветъ и наредби на Финансовото министерство.

7. За одобрение указитѣ № № 25, 33 и 34/1924 г. и други по отпущане аванси на общинитѣ срещу общинския данъкъ занятие.

8. Второ четене законопроекта за въвеждане измѣнение въ административното дѣление територията на царството.

9. Одобрение предложението за продължение срока съ още 5 години за застраховането отъ държавата паракхидитѣ на Българското параходно дружество въ Варна.

Първо четене законопроектитѣ:

10. За измѣнение на закона за обмѣна на временнитѣ квитанции отъ първа серия на 6½% народенъ заемъ отъ 1921 г. и пр.

11. За измѣнение таксата на пощенскитѣ коети.

12. За бюджета на фонда „Постройка на нови жельзници и пристанища“ за 1925/1926 финансово година.

13. За измѣнение нѣкои наказания въ наказателния законъ.

14. За изменение забележката към чл. 101 от закона за изменение и допълнение на военно-съдебния законъ.
 15. За изменение на чл. 2 алинея първа и втора от закона за амнистията.
 16. За въздухоплаването.
 17. За процентния данък върху тютюня.
 Второ четене законопроектите:
 18. За пенсията на пострадалите санитарни служители въ борба против епидемиите: петият тифъ, холера и чума.
 19. За извършване на водопровода Рила—София.
 20. За изменение и допълнение на закона за акцизите и патентовия сборъ и пр.
 21. За благотворителността.
 22. За устройството на сдилищата.
 23. За земеделското образование.
 Първо четене законопроектите:
 24. За окръжните съвети.
 25. За постройка и издръжка на санаториумъ и почивни станции за служителите по пошитие, телеграфите и телефоните.

26. За обезщетение пострадалите от изстъпленията на оранжево-гвардейците.
 27. За допълнение на чл. 1 от закона за амнистията от 26 юлий 1924 г.
 28. За изменение на закона за увеличение въ десето рещъ размеръ и пр.
 29. За изменение и допълнение на закона за общинския налогъ, публикуванъ въ „Държавен вестникъ“ брой 104/1924 г.
 30. За изменение и допълнение на закона за уреждане недвижимата собственост въ новите земи.
 31. За прибавяне на нова забележка към чл. 768 от търговския законъ.
 32. За лова.
 Които приематъ този дневен редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.
 Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч.)

Председателъ: Д-ръ Т. КУЛЕВЪ

Подпредседателъ: Н. НАЙДЕНОВЪ

Секретаръ: И. Г. ЛЪКАРСКИ

Началникъ на Стенографското отделение: Д. АНТОНОВЪ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители Стойчо Мошановъ, Пани Иваловъ, Ради Василевъ, Михайлъ Донсузовъ, Владимиръ Поповъ, Янко Сакъзовъ, Димитъръ Нейковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Кимонъ Георгиевъ, Владиславъ Мариновъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ и Александъръ Милковски :	2167	
Предложения:		
1. за одобрение сключената конвенция на 20 май 1925 г. между българското правителство и дружеството за експлоатация на източните жельзници (Съобщение)	2167	
2. за изменение таксата на пощенските колетни (Съобщение)	2167	
Законопроекти:		
1. за бюджета на фонда „Постройка на нови жельзници и пристанища“ за 1925/1926 финансова година (Съобщение)	2167	
2. за изменение и допълнение на закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти (Трето четене)	2167	
3. за изменение забележката към чл. 72 от закона за водните синдикати (Трето четене)	2168	
4. за разрешение на Пловдивската градска община да откупи помъщенето на бившата Пловдивска духовна семинария, собственост на Св. Синодъ на българската църква (Трето четене)	2170	
5. за даване помощи на пострадалите от атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля (Първо четене)	2170	
6. за данъка върху приходите на лицата и дружествата (Второ четене — продължение докладването и разискване)	2171	
7. за лова (Съобщение)	2189	
Питания:		
1. отъ народния представител Кръстю Пастуховъ към министър-председателя — пита: мисли ли и що тѣмъ да стори преди разогиването на Камарата за изменение на сега действующия избиращеленъ законъ (Съобщение)	2167	
2. отъ народния представител Христо Димитровъ към министра на вътрешните работи и народното здраве — пита: известно ли му е и защо сж задържани Димитъръ Миховски отъ с. Слатина на два пѣти по няколко дни, Лазаръ Ст. Шарлийски, Станой Георгиевъ и други отъ с. Воляна (Съобщение)	2167	
Писмо отъ Дирекцията на държавните дългове, съ което се моли да се избере, съгласно чл. чл. 8 и 9 отъ закона за управлението на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове, въ парламентарната контролна комисиия при Дирекцията на държавните дългове новъ народенъ представителъ вмѣсто излъзлиятъ д-ръ Никола Сахаровъ (Съобщение)	2167	
Избирание за членъ на горната комисиия народния представителъ Георги Семерджиевъ	2167	
Дневенъ редъ за следующето заседание	2189	